

„Szeretnénk tudatosítani történelmünk feldolgozásában azt, hogy az a bizonyos száz év a lábainkkal megvallott hit tanúságtétele volt. Mi olyan evangélikusok leszármazottai vagyunk, akik a nagy ellenszélben is tartották az örökül kapott és Szentírásos tájékoztató hitüket.”
Interjú a dunántúli egyházkerület vezetőivel ► 5. oldal

„Előzetes tapasztalataim a magyarokat barátságosan, hívős embereknek mutatták, de a tanítványaim, a fogadó családom és a gyülekezet éppen az ellenkezőjét bizonyítja: megismertem a magyarok szeretetteljes, befogadó oldalát.”
Amerikai önkéntesként Magyarországon ► 8. oldal

„A pincében összezsúfolt százhatvanöt ember közé berontottak, a német lelkész kilencedik hónapban lévő feleségén erőszakot akartak tenni, s mikor a lelkész a védelmére kelt, puskatussal verték.”
Raffay Sándor püspök naplójából ► 10. oldal

Fejlesztve ► 3. oldal
Készülünk a világinapra ► 4. oldal
Lovagias ügy ► 6. oldal
Örök befogadás ► 7. oldal
Magyar önkéntesként Haitin ► 9. oldal
„Villamos” történet ► 11. oldal

PETER-PAUL DE MEIJER FELVÉTELE

Böjti képmeditáció

Egyformák mind, mint Platón lelán-coltjai a barlangban. Te vagy az egyik. Ugyanazt látod és véled, amit a többiek.

Te vagy az egyik fa a sok egyforma közül. Pedig mind más. Nincs két egyforma. Mindegyik egyedi. Együtt azonban szép, egységes képet adnak. Minden fekete-fehér. Mégis valami fontos most kezdődik. Mentés? Irtás? Egy közülük tehát más.

Miért pont te lennél? És miért pont ne? Mit jelent elhívottnak lenni?

Talán kívágnak, hogy lássák tőled az erdőt? Talán egyedül téged hagy-

nak meg, hogy legyen, aki túléli az irtást?

Látod a táncoló árnyakat a barlang falán. Azt hitted, tényleg minden így van, ahogy a többiek is látják. De egyszer csak jön valaki, és feloldja láncaidat. Nem érted. És nem állhatsz ellen. Szabad lettél visszavonhatatlannul. Elhívott vagy. Nem áll hatalmadban elutasítani.

Felállsz. Megfordulsz. A barlang falára vetített árnyékok helyett először meglátod a tüzet és az árnyakat adó alakokat a maguk valójában. Aztán elindulsz kijeléd. És meglátod, hogy nem a tűz az igazi fényforrás,

hanem létezik Nap is. És hogy vannak színek. Az ég kékje, a fák zöldje, a virágok pirosa, sárgája, a naplemente bíbora, a tenger zöldeskékje.

Elindulsz felfedezni. Közben ott halod a hangot a lelkedben: „Menj el földedről, rokonságod közül és atyád házából arra a földre, amelyet mutatok neked! Nagy néppé teszek, és megáldalak, naggyá teszem nevedet, és áldás lesz. Megáldom a téged áldókat, s megátkozom a téged gyalázókat. Általad nyer áldást a föld minden nemzetsége.” (1Móz 12,1–3)

■ BARTHA ISTVÁN
(Forrás: Evangelikus.hu)

Gyülekezeti elnökségek találkoztak

► A múlta való emlékezés, a jelen helyzet felmérése és a jövőbe mutató lehetőségek ismertetése képezte a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület gyülekezeti elnökségei számára szervezett konferencia programját. A február 20–21. között a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban tartott találkozóon mintegy hatvan lelkész, felügyelő és más egyházközségi tisztviselő vett részt.

A péntek esti előadások témáját a huszonöt évvel ezelőtti rendszerváltás, illetve annak egyházunkra gyakorolt hatása adta. Zászkaliczky Péter nyugdíjas lelkész összefoglalta mindazokat a következményeket, amelyek azóta is alakítják az egyházak sorsát. Kiemelte többek között, hogy a rendszerváltás megszüntette a diktatórikus államtól való függés kényszerét, elhozta a szabad zsinattartás lehetőségét, erősítette a központosítás folyamatát, illetve elvben lehetővé tette az önszerveződést is.

D. Szezik Imre nyugalmazott püspök személyes hangú visszaemlékezésében arról beszélt, hogy milyen, a jelenig ható kihívásokat hozott magával a megváltozott társadalmi és

politikai helyzet. „Nem azért vagyunk, hogy érvényesüljünk. Az egyház dolga az evangélium továbbadása” – utalt a megoldás útjára az egykori egyházi vezető.

A napot bevezető áhítatában Deme Dávid nagykanizsai lelkész a híveit megtartó Istenre irányította a résztvevők figyelmét.

A szombati nap Varga Diána – jelenleg Bükön szolgáló, látássérült beosztott lelkész – igehirdetésével vette kezdetét, majd elsőként Horváth Ernő, a soproni Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola pedagógus tanára tartott előadást iskoláinknak a diákokért és egyházunkért viselt felelősségéről. D. Szezik Imre ehhez kapcsolódóan az egyháznak a hi-

ve oktatásával kapcsolatos feladatáról szólt, különös tekintettel a gyülekezeti munkatársak képzésére. Ezután a legnagyobb visszhangot kiváltó beszámoló, Mesterházy Balázs harkai lelkész tájékoztatója következett az újonnan létesült gyülekezeti és missziói osztály működéséről, tevékenységéről.

A jó hangulatú találkozót istentisztelet zárta, amelyen Szemerei János, az egyházkerület püspöke Róm 15,1–7 alapján hirdette Isten igéjét. Az úrvacsoraosztásban D. Szezik Imre is közreműködött. Szemerei János prédikációjában arról beszélt, hogy Isten megelőlegezett szeretetéből fakadóan feladatunk, tartozásunk van egymás iránt. „Isten rendje az, hogy az erőseknek kell hordozniuk a gyengéket” – fogalmazott a püspök.

A záróalkalom keretében a résztvevők imádságban megemlékeztek az egyházkerület újralakulását lehetővé tevő, 1997. évi zsinati döntésről is, és hálát adtak a kerület tizenöt éves fennállásáért.

■ AM

Vasárnap vagy vásárnap?

■ DR. BÓNA BALÁZS

A magyar politikai közéletben vissza-visszatérő téma a kereskedelmi egységek vasárnapi nyitva tartásának szabályozása. Ezzel kapcsolatban számos ideológiai, morális, vallási, szociális, gazdasági és gyakorlati érvelést hallhattunk az elmúlt hetekben pró és kontra egyaránt. Kétségtelen, hogy a magukat kereszténydemokratának vallók helyzete különösen nehéz, ha állást kell foglalniuk e kérdésben.

Anélkül, hogy további érvekkel kívánnánk ellátni mindazon politikusokat, közéleti személyeket, választott és önjelölt szószólókat, akik a kereskedelmi egységek vasárnapi nyitva tartása mellett kardoskodnak, elgondolkodtató a szóban forgó nap elnevezése és eredete.

Egyes források szerint *vasárnap* szavunk kialakulása azzal magyarázható, hogy a kereszténység előtti pogány magyar kultúrában – feltételezhetően más népekhez hasonlóan – a vasárnap a vásárok megtartásának napja volt. A vasárnapi „plázázás” korlátozásának ellenzői tehát évszázadokra visszanyúló történelmi és tradicionális gyökerekre hivatkozhatnak a fentiek alapján. Mindazonáltal nem tudjuk, hogy mennyire örülnének az e véleményen lévők, ha más szempontból is azt az időszakot tekintenék példának. Szeretnék mondjuk a nyereg alatt puhítani a vasárnapi húst...?

Később egyébként a kettő nagyon is megérett együtt; nem véletlen, hogy a vártalmok körül alakultak ki a vásárterek. Nem istentisztelet helyett vásároztak, hanem istentisztelet után.

Vannak kultúrák, amelyek szerencsésebb módon választottak elnevezést e napnak. A latinban, illetve az abból kialakult nyelvekben például a vasárnapot az Úr napjának tekintik (lásd a spanyol *domingo*, az olasz *domenica*, a francia *dimanche* vagy a román *duminica* szót). A szláv nyelvekben pedig kifejezetten a feltámadás napjának nevezik, tehát minden vasárnap Krisztus feltámadására, húsvét vasárnapjára emlékeztek.

Az etimológiai és kulturális sokszínűségben való gyönyörködés mellett azonban nem feledkezhetünk meg a realitásról sem. Elgondolkodtató és elszomorító, hogy sokszor azt kell látnunk, hogy az Úr napja és a vásárnapja a társadalom jelentős része számára már azonosult. Feltehetjük a kérdést: vajon sokak számára a vasárnap nem éppen az a nap-e, amelyet minősítetnek is saját uruknak szentelnek? A vásárlás, azaz vagyontárgyaink már-már rituális felhalmozása és kereskedelmek nem minősül istentiszteletnek?

Némi keserű cinizmussal kimondhatjuk, hogy az elmúlt évtizedekben a vasárnap ismét úrnappá vált. Azonban nem azért, mert újra megtaláltuk atyáink Istenét és életünk Urát, hanem mert új urakat és bálványokat imádunk helyette.

A jognak számos különböző feladata van, köztük az is, hogy a társadalom tagjait terelje, nevelje, és hozzájáruljon boldogulásukhoz. A demokrácia szempontjából azonban az is fontos kérdés, hogy mi a feladatuk a nép vezetőinek. Mérlegelés nélkül végrehajtani a többség pillanatnyi akaratát, vagy a rájuk bízott emberek hosszú távú érdekét képviselni?! Az pedig biztos, hogy az emberek érdekének meghatározása szempontjából nincs szilárdabb mérce, mint az ideológiai meggyőződés.

Sajnos nem lehet kétség afelől, milyen eredmény születne, ha megkérdeznénk az embereket, hogy melyik urat akarják szolgálni vasárnap. Egy kereszténydemokrata polgár és politikai okkal teheti fel a kérdést, hogy keresztényként az emberek testi, lelki és szellemi szolgálata vagy demokráciaként a nép akarata a fontosabb. Igen komoly dilemma ez, amelyet számos egyéb tényező még tovább komplikál.

A kereskedelmi egységek vasárnapi zárva tartása mögött rejlő értékek nem igényelnek magyarázatot. Egy ilyen intézkedéssel a jogalkotó arra a társadalmi jelenségre kíván reagálni, miszerint az emberek többsége számára a vasárnap – mint sok más dolog – elvesztette korábbi jelentőségét. Az istentiszteletet felváltotta a gazdagság és a fogyasztás bálványozása, ahogy a családi körben elfogyasztott finom ebédet és együttlétet önként helyettesítjük a gyorséttermekben vásárolt egyszerűségű és szellemtelen étellel.

Tévedés tehát azt gondolni, hogy e törvény célja kizárólag az, hogy az emberek visszatérjenek a templomba és Istenhez. Naivitás lenne ilyesmiben reménykedni. Elegendő lenne azt remélni, hogy legalább vasárnap visszatérhetnének saját magukhoz, családjukhoz és emberi méltóságukhoz. Hogy ismét minél többen megélhetnék a kreatív otthonlét áldását, a családi és baráti együttlétek örömeit és a természet gyönyörűségét. Ez már önmagában óriási társadalompolitikai siker lenne, amelyet csak tetéz az a meggyőződés, miszerint saját emberségünk megtalálása közelebb visz minket ahhoz a vágyhoz, hogy Isten ajándékát kérjük és elfogadjuk.

Ahogy az újonnan bevezetett jogi eszközökről általában elmondható, ennek a törvénynek is roppant nehéz megjósolni a társadalmi hatását. Az azonban nyilvánvaló, hogy e szabályozás önmagában nem elegendő a szociális problémák megoldására. De előrelépést jelenthet afelé, hogy az emberek a különböző áruházak és plázák üvöltő és villogó reklámjai mellett ismét felismerjék az egyszerű emberi értékeket, és meghallják a maguk, egymás és a Jóisten halkán megszólító szavát.

A szerző a dunavarsányi Soli Deo Gloria Közösség tagja

Oratio œcumenica

Hatalmas Isten! Mennyei Atyánk! „...nem a magunk igaz tetteiben, hanem a te nagy irgalmadban bízva vesszük eléd könyörgéseinket.” (Dán 9,18) Gondolj, Urunk, irgalmadra és kegyelmedre, mert nincs mivel dicsekednünk előtted!

Személyes és gyülekezeti életünk tele van kudarcokkal. Sokszor okozunk csalódást magunknak, másoknak és atyai szívvednek, mint természetlen szülő a gazdának. Te mindent megteszel azért, hogy értékes és értelmes életet éljünk, mi mégsem tudjuk megérlelni munkád gyümölcseit. Kérünk, könyörülj rajtunk. Ahogy az alvó rügyek várják a tavaszt, úgy várjuk mi is Lelked hitet ébresztő ajándékát. Kérünk, ne mondj le rólunk, hanem újíts meg minket.

Bízunk irgalmadban és kegyelmedben!

Könyörgünk az ige hirdetőiért. Az áldott böjti időben még inkább vond őket magadhoz, nyisd meg előttük üzenetedet, add nekik a Lélek tüzét, hogy szolgálatuk nyomán sokan átélhessék a megváltottság csodáját, megismerjék a hit örömet, erejét és békeségét!

Erősítsd az egyházban és a gyülekezetekben szolgálók elkötelezettségét! Tedd áldottá munkálkodásukat, hogy a te szeretetedet tudják megélni és továbbadni abban a világban, amelynek mindenekelőtt rád van szüksége!

Bízunk irgalmadban és kegyelmedben!

Kérünk, adj életkedvet és felelősségérzetet a fiataloknak, reménységet a földiken dolgozóknak, bölcsességet a vezetőknak, türelmes szeretetet a következő generációt nevelőknek. Tanítsd bátor bizonyosságtételre konfirmandusainkat, segítsd tanácsaiddal az útkeresőket, teremtsd meg a békeség és boldogság léggörét családjainkban! Oltalmadba ajánljuk a kicsiket és a gyengéket, a betegeket és a hitben bizonytalanokat. Te erősítsd, vedd és vezesd őket!

Bízunk irgalmadban és kegyelmedben!

Állj az üldözöttek és a háborúságot szenvedők mellé! Fékezsd meg az indulatokat, és vezesd békeségre az egymással szemben állókat! Segíts, hogy közel s távol elhallgassanak a fegyverek, és a te országod terjedhessen közöttünk! Könyörülj rajtunk és világunkon!

Téged kérünk, nincs más reményiségünk és menedékünk.

Bízunk irgalmadban és kegyelmedben! Amen.

SEMPER REFORMANDA

„Ők pedig ezekből semmit nem értenek; és a beszéd ő elölük el vala rejtve...» (Lk 18,34; Károli-ford.) Ész, test és vér képtelen megérteni vagy felfogni, hogy mért kellett a Krisztusnak megfeszíttetnie. Hogy pedig Krisztus ezt saját akaratából, szívesen vállalta, azt még kevésbé érti meg. Bizony hatalmas és csodálatos dolog is az, hogy az Emberfia önként, jószántából keresztre megy értünk, betölteni az írásokat. Titok ez, és az is marad.”

► Luther Márton:

Jer, örvendjünk, keresztények!
(Szabó József fordítása)

BÖJT 2. VASÁRNAPJA (REMINISCERE) – ÉZS 5,1–7

„Mit kellett volna még tennem...?”

A VASÁRNAP IGÉJE

„Mit kellett volna még tennem...?” Isten – mint jó szőlőműves a szőlőjében – mindent megtett népéért, amit csak megtehetett. De hiába várta, hogy a szőlőskert jó gyümölcsöt teremjen, az csak vadszőlőt termett: azaz Júda és Jeruzsálem népe nem tudta felmutatni Isten köztük végzett munkájának joggal elvárható eredményét. „A rettentő szavak tudósa, Ézsaiás” így fejezi ki Isten csalódottságát: „Törvényességre várt, és lett önkényesség, igazságra várt, és lett kiáltó gazság!”

Pedig az országban látszólag ékes rendben folyt minden. A teokratikus államrend szilárdnak tűnt. A király és a papság hatalma megkérdőjelezhetetlen volt. A jeruzsálemi templom oltárán naponta mutattak be gazdag áldozatot. Hogy emellett a bálványoknak a vidéki áldozóhalmon felállított oltáira is vitt ajándékot, azt minden épeszű ember a környező népek és a közülük származó betelepültek vallási kultúrája iránti tisztelet jeleként értékelte, ami csak színezte az atyák Istenének, Jahvénak a kultuszát.

Az udvarban és a nép körében egyaránt visszatetszést keltett az a néhány próféta a törpe minoritást képviselő tanítványi körével, akik a Jahve-hitet – a többség véleménye szerint – mintegy privatizálva, magukat tekintették az igaz hit letéteményesének, és Isten ítéletével fenyegettek mindenkit, beleértve a főpapokat és a királyt is, amiért nem osztják az ő korszerűtlen és intoleráns felfogásukat. Végül is aki az állami ünnepnek is számító zsidó vallási ünnepeken fel-

megy Jeruzsálembe, és a templom oltárán áldozik, az hétköznap miért ne vihetne áldozatot a Baál oltárára is, amely sokkal közelebb esik vidéki otthonához? Mi rossz van ebben? Hiszen ugyanazt a vallásos érzést fejezi ki a bálványisten oltára előtt, mint amelyet a jeruzsálemi templom oltáránál.

A nép többsége úgy gondolta, jól van ez így, és rendben van, ha a király és a főpapok üldözik, számúzik vagy még ennél is durvább eszközökkel hallgattatják el a magukat prófétának képzelő prédikátorokat, akik betű szerint ragaszkodnak az atyák több száz évvel azelőtti hitvallásához, és hallani sem akarnak az akkor (is) modern gondolkodásnak számító teológiai és vallási pluralizmusról. Az ilyen próféták és tanítványaik elleni föllépést a közvélemény törvényesnek és igazságosnak tartotta.

Ézsaiás azonban mindezek miatt Isten közelgő ítéletét hirdeti. Mert nem maradhat következmény nélkül, hogy Isten mindent megtett népéért, de amikor joggal várja el, hogy ennek gyümölcseként valódi törvényesség és valódi igazság érvényesüljön az országban, akkor csak önkényességet és kiáltó gazságot talál. Mert Isten szemében törvénytelenül, önkényesen járnak el, és gáztettet követnek el, akik az ő igéjét hűségesen – tisztán és igazán – hirdető prófétákat üldözik,

számúzik vagy bebörtönzik és meggyilkolják.

A prófécia elhangzásakor még nevetséges vaklármának tűnt a babiloni hadsereg támadásával való fenyegetés. Hiszen Ezékiás király az agresszív Asszír Birodalommal szembeni szövetségeseiként fogadta a babiloni király követeit. De tudjuk, hogy Ézsaiás és a többi próféta fenyegető jóvendőlése nem sokkal Ezékiás halála után szó szerint beteljesedett.

Minden úgy történt, ahogy a kijelölt szakas folytatásában olvashatjuk: „Jaj azoknak, akik... az Úr tetteit nem veszik észre, kezének munkáját nem látják meg. Ezért megy fogságba népem, bár még nem tudja. Éhen halnak előkelői, a tömeg pedig szomjan eleped. Ezért tántorítja a sír, mérhetetlen nagyra fölnyitja száját... De magasztos lesz a Seregek Ura, mikor ítéletet tart, és a szent Isten megmutatja szentségét, mikor igazságot tesz.”

Régi idők rég beteljesedett prófécija ez. Sokan talán nem is értik, miért kell ma erről prédikálnunk. De valóban csak az Ézsaiás próféta és Ezékiás király korában élt őszövétségi népre igaz az a diagnózis, hogy Isten mindent megtett érte, de amikor ennek gyümölcset kereste, nem talált mást, mint önkényességet és kiáltó gazságot? Mert az bizonyos, hogy Isten az új szövétségi népéért, az egyházért, a keresztény hívők nyájáért is mindent megtett. Hiszen megszületett Fiát is halálra adta érte. Ennél többet valóban nem tehetne.

De Ézsaiás próféta milyen diagnózist állítana fel rólunk, Isten mai népéről? Milyen gyümölcset termi a mai

kereszténység Krisztus kereszthalálának? Milyen igazságot tükröznek a ma egyházban születő döntések? Krisztus igazságát, aki nemcsak ki nyilatkozta, de élte is a *Hegyi beszédben* meghirdetett, az írástudókat messze fölülmúló igazságot, a vissza soha nem ütő és a rosszat is mindig jóval viszonzó szeretet igazságát?

Mi hangzik ma az egyház szószékeiről? A korszellemnek megfelelő és a még templomba járnai hajlandók igényeit kiszolgáló, életvitelük és szokásaik megváltoztatására semmi igényt nem támasztó, Isten bűnbocsátó kegyelmét a bűn felismerése, beismerése és megbánása nélkül hirdető és legfeljebb csak az egyházzal nem szimpatizálók bűneit ostorozó „szent beszéd”? Vagy Isten soha el nem évülő örök törvénye mellé kérdőjelet nem tevő, bűnbánatra hívó és a mindenkor bűnbánóknak vigaszt és reménységet kínáló evangélium? Milyen diagnózist állítana fel ma a próféta?

Prófétának tartanánk-e vagy elűznénk *Luther*-t, ha ma lépne élénk kilencvenöt tételének végkövetkeztetésével? „Távozzanak tehát azok a próféták, akik azt mondják Krisztus népének: »Béke, béke« – de nincs béke! (Ez 13,10.16) Tegyétek jól a dolgukat azok a próféták, akik azt mondják Krisztus népének: »Kereszt, kereszt!« – de nincs kereszt! Buzdítsuk azért a keresztényeket, hogy fejüket, Krisztust, bűnhődésen, halálon és poklonát is követni igyekezzenek, és abban bízzanak, hogy inkább sok szorongatáson át, mintsem a béke biztonságán át jutnak be a mennybe. (ApCsel 17,22)” (92–95. tétel)

Bárhogy döntünk is, ne áltassuk magunkat: döntésünk nem fog következmény nélkül maradni. (Az Izsálm Állam hadserege már Európa ajtaján kopogtat.)

■ VÉGHÉLYI ANTAL

„Uram Jézus, én imádságomra, hajolj hozzám én kiáltásomra...”

► Böjt második, Reminiscere vasárnapjának névadó zsoltárverse a „Gondolj, Uram, irgalmadra” (Zsolt 25,6). Mai bűnbánati énekünk, az *Uram Jézus, én imádságomra* (EÉ 421) is ehhez a gondolathoz kapcsolódik. – Elemzés és meditáció egyházzene és lelkész tollából.

CANTATE

A vers szerzőjének élete jól példázta a 17. században élt prédikátorok hányatott sorsát. (*Regius* Király *Jakab* (1623–1690) Mátyusföldön, Osgyánban (ma Szlovákia, Ožďany), Rozsnyón (Rožňava) evangélikus lelkész; 1669-től a gömöri evangélikus egyházmege esperese. Az ellenreformáció során többször menekülnie kellett. Először 1671. május 27-én ülték el; ezután Csetneken (Štítnik) választották meg papnak. 1672-ben megjelent a pozsonyi vésztörvényesen, a reverzális aláírásával menekült meg. Sajógömörön (Gemer) lelkész, majd újra rozsnyói pap, ahonnan 1687. február 27-én *Széchenyi György* esztergomi érsek üzte el. Ekkor Berzétére (Brzotín), majd újra Sajógömörre ment, de nem tudott már többé lelkészként szolgálni.

A *Kegyes Jézus, én imádságomra* nyomtatásban először 1654-ben Kasán jelent meg, egy igen érdekes összeállítás kötetben. A kéziratos *Balogi cancionálé* (1659) is tartalmazza a verset.

Az ének első nótajelzése *Légy irgalmas, Úr Isten, minékünk*. Ezt a szöveget 1602 óta általában a *Jer, dicsérjük az Istennek Fiát* (EÉ 363) dallamára énekeltek. E régi hagyomány nyomán kapcsolódik tehát össze énekünk szövege és dallama. Ez az igen szerencsés kézzel alkotott dallam – melynek szerzőjét a korra jellemző módon nem ismerjük – az 1744-es *Kolozsvári* és az 1774-es *Debreceni énekes-*

könyvben jelent meg először nyomtatásban (az előbbiben mixolid, az utóbbiban – a nálunk is használatos – dór változatban). A dallam első és második fele között – jelen alakjában csak a záró részekben felismerhető – alsókvint-váltás nyomai jelentkeznek. A négy tízes sorból álló strofa ritmusa az évszázadok folyamán csiszolódott mai izoritmikus formájára.

Énekünk jelenlegi alakja az 1911-es *Dunántúli énekeskönyv* átdolgozását követi: az eredeti tizenhét strofából akkor hét, most hat versszak szerepel; a kezdősor 1982-ben változtatták meg. A *Református énekeskönyv* (1948) és a *Régi magyar istenes énekek* (1945) a forráshoz hű tizenhárom strofát ad közre.

Bár erőfeszítést kíván a gondolatok megértése, érdemes megismerni az eredeti szöveg néhány versszakát: láthatjuk, hogyan gondolkodtak a 17. században a bűnbánatról, és tanulhatunk is belőle. „Uram Jézus, valaha bűnőshöz, / Ki tehozzád megtér siralmasan, / Tartottad-é bűnét meg embernek, / Kegyelmesen nyúltál-é mindenhez. // Dávid királyt, Magdolnát megszánád, / A tékozló fiat megfogadád, / Péternek is siralmát megszánád, / Publikánust nagy kegyesen hívád. // A pokolban szidják szent nevedet, / Káromlással illetik Istenségedet, / Hadd dicsérje lelkem Fölségedet, / Mint teremtet, vedd arra életemet.” (6–8. versszak)

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

Böjt az egyházi esztendő rendje szerint a bűnvallás és a bűnbánat időszaka. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy máskor elmaradna az istentisztelet liturgiájából és a keresztény életből a bűnnek mint az Isten iránti hitetlenségnek, bizalmatlanságnak megvallása és megbánása. De a keresztény titkáknak tündöklő fényében és a föltámadott világosságában különösen éles kontúrokkal rajzolódik ki előttünk a bűn igazi mélysége. Azonban éppen ilyenkor, a bűnnel és a vétkekkel való szembeütközéskor gyakran arányt tévesztünk. Jóval többet beszélünk az ember cselekedeteiről, mint arról, amit és ahogyan Isten cselekedett és cselekszik ma is értünk.

Böjti énekeink között a 421. azért is különösen kedves számomra, mert ennek a félrevezető hangsúlyeltolódásnak nyoma sincs benne. A helyes önismeret (antropológia) és a Krisztusra tekintő reménység (krisztológia) példaszerűen szövi át egymást. Az eredetileg tizenhét versszakos énekben még határozottabban kirajzolódik ez az egészséges egyensúly, mint ahogyan azt az énekeskönyvünkben szereplő, hat versszakos változatban lerövidítve énekelhetjük.

Nézzünk meg két példát a helyes önismeretre! Az ének így kezdődik: „Uram Jézus, én imádságomra, / Fordulj hozzám én kiáltásomra; / Kérésemet kegyelmesen fogadd, / Ne

tekintsd méltatlan voltomat!” Nem én vagyok az, aki eljutok Istenhez, kiérdemlem kegyelmét, hanem méltatlan voltom ellenére remélhetem, hogy kegyelmesen fordul hozzám. A harmadik versszakban pedig ezt énekeljük: „Gyarló vagyok, a test erőtelen, / El kell esnem, ha te nem vagy velem...” Nem annak lehetőségéről van szó, hogy Krisztus nélkül akár el is eshetek, hanem arról, hogy bizonyosan el is esek.

Amikor pedig Isten cselekedetéről, Krisztus kereszthaláláról szól az ének, akkor egy egészen sajátos, az *Őszövétségre* visszamatató mozzanatot állít elénk. Mózes a pusztai vándorlás idején az Izrael népét büntetni készülő Úr előtt éppen az Úr népének tett ígéretére hivatkozott eredménnyel. Ugyanezzel a reménységgel hivatkozott az ének szerző, *Regius Király Jakab* testvérünk a kereszthalálra az ének negyedik versszakában: „Ilyen szegény, erőtelen lelket / Nagy irgalmad, Uram, el nem vethet; / Hisz te értem véredet ontottad, / Megváltottad eltévedt juhodat.”

Az ének két utolsó versszakában, azok rövidege ellenére, mintaszerűen kapcsolódik össze Krisztus szenvedésének és halálának üdvösségünkre és halálunk órájára vonatkozó egyetlen reménysége és erősítése.

Ez az énekünk a maga egészében ékes példája a tiszta és egyértelmű keresztény tanítás és a személyes hitvallás ötvözetének. Ritka kincs, ezért érdemes a böjti időszakban, de azon kívül is istentiszteleten vagy egyéni csendességben énekelve elimádkozni!

■ KOVÁCS LÁSZLÓ

Sok kérdéskört érintett a zsinat

► Nagyon feszített és sok kérdéskört érintő zsinati ülészakot zárt az elmúlt hétvégén egyházunk törvényalkotó grémiuma. A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében megtartott tanácskozáson többek között elfogadták a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) 2015. évi költségvetését, országos bizottsági elnökök beszámolóit hallgatták meg, és több törvény módosításával kapcsolatban folytattak le előkészítő, elvi vitát.

Dr. Lackner Pál püspöknek, a püspöki tanács titkárnak igazságszolgáltatásával hangolódott rá a küldöttek munkára. Ezután letette esküjét a zsinat új tagja, Koczor György zalaistvándi lelkész, továbbá tájékoztatók hangzottak el a Lutheránus Világszövetség Tartalékalapjának munkájáról és a Magyarországi Evangélikus Egyházat érintő feladatokról, végül pedig elfogadták a második európai zsinati találkozó zárónyilatkozatát (lásd lapunk előző számának 4. oldalán – a szerk.).

A következőkben a költségvetési törvény általános és részletes vitáját folytatták le a küldöttek. A bevezetőben Pröhle Gergely országos felügyelő három olyan szempontot emelt ki, amely a költségvetésben fontos prioritásnak számított: az MEE Országos Irodája Gyülekezeti és Missziói Osztályának megszervezését és működését lehetővé tévő anyagi források biztosítását, az Evangélikus Információs Szolgálat létrehozását, végül az Evangélikus Hittudományi Egyetemmel kapcsolatos, több évre kiható stratégia kérdését.

A költségvetést az országos számvevőszék is véleményezte, és megállapította, hogy a 14,8 milliárd forint bevételt, 14,7 milliárd forint kiadást, továbbá 1,2 milliárd forint beruházási előirányzatot tartalmazó tervezet a tavalyi évből keletkezett költségvetési maradvánnyal együtt gazdálkodási nehézséget nem okoz. A beruházások között két jelentős összegű is van, mégpedig az Üllői úti székház, illetve a Deák téri Evangélikus Ország-

Koczor György köszöntése

gos Múzeum felújítása. Egyházunk költségvetését végül a zsinat nagy többséggel jóváhagyta.

Tizenhárom jelentés meghallgatása, illetve elfogadása várt ezek után az ülésezőkre. Az országos bizottságok elnökeinek jelentését már korábban kiküldték, ezért a hatályos ügyrendnek megfelelően a plenáris ülésen a zsinat vita nélkül döntött elfogadásukról.

Ismét terítékre került a hitoktatás kérdése. Dr. Kodácsy-Simon Eszter, a hittan-stratégiai munkacsoport vezetője az iskolai hitoktatás eddigi eredményeiről, tapasztalatairól és a célkitűzésekről adott tájékoztatást. Elmondta, hogy a hitoktatásban ré-

szesülő gyermekek száma évről évre nő. Míg a 2010/11-es tanévben 17 702 tanuló, addig a 2014/15-ös tanévben már 21 702 diák vett részt a képzésben. A növekvő gyermeklétszám az iskolákban bevezetett kötelező hit- és erkölcsnevelésnek tudható be.

Az is elhangzott, hogy ebben a tanévben több mint háromszáz olyan hittan csoportban folyik hitoktatás, amely kis létszámúnak számít. Ez lehet az egyik oka annak, hogy egyes lelkészek túl sok hittanórát tartanak. Hatvanhét olyan lelkész van, aki esperesi engedéllyel hetente tizenegy-tizenöt órát tart, de huszonöt olyan lelkész is akad, aki püspöke hozzájárulásával tizenöt feletti hittanórával rendelkezik.

Az egyértelműen látszik – hangsúlyozta jelentésében Kodácsy-Simon Eszter –, hogy egyházunk jól döntött, amikor időben reagált az új helyzetre, és a hitoktatást a legfontosabb kérdések közé sorolta, ennek érdekében pedig főállású hitoktatói státuszokat létesített és létesít. A hittan-stratégiai munkacsoport vezetője a célkitűzésekre is emlékeztette a zsinat tagjait. Megjegyezte, hogy növelni szükséges a hitoktatásba bevonható tanulókat, a lelkészek hitoktatói munkáját pedig minél hatékonyabban kell támogatni, és versenyképes fizetést kell biztosítani a hitoktatóknak, hogy tovább javulhasson munkájuk minősége.

A zsinat az ülés hátralévő részében előkészítő, elvi vitát folytatott egy megalkotandó új egyházi alaptörvény szükségességéről, a választási törvény esetleges módosításáról, illetve egy közelmúltbeli fegyelmi eljárás kapcsán előtérbe került törvényi szabályozás megváltoztatásáról. A grémium mindhárom esetben úgy döntött, hogy a következő, májusi ülésen folytatni kívánja ezeknek a kérdéseknek a tárgyalását.

■ KISS MIKLÓS

Fejvesztve

Fejben dől el minden, de mi van, ha a kérdés: fej vagy Írás? Az Írás itt most Isten igéje, a keresztény Istené, szemben az Iszlám Állam késével, amely megkegyelmez, ha az Írást megtagadják.

Huszonegy fej az Írást választotta. Kegelem nem is volt számukra. A tenger mellett vesztette fejét huszonegy kopt halász, a tenger mellett, amely az életet jelentette számukra. Halászkok, mint Simon – más néven Péter –, aztán testvére, András; és Fülöp, János és testvére, Jakab. Vértanúk, mint a tizenkettő, kivéve Jánost, akit Jézus szeretett, és Júdást, aki Jézust elárulta.

A huszonegy nem árulta el Jézust, még sincsen evangéliumuk, pedig még a kariótinak is van, noha az gnosztikus, és éppen kopt nyelven maradt fenn.

A kopt keresztényeknek saját egyházi naptárunk van. Diocletianus csá-

szár uralkodásának kezdetétől (284) számítják, amely az utolsó, de talán legvéresebb keresztényüldözések korszaka; a vértanúk évszámításának is nevezik. Úgy tűnik, a 21. században a vértanúk új időszámítását éljük, és az Iszlám Állam vezetője, Abu Bakr al-Baghdadi, avagy Ibrahim kalifa a keresztényüldözés új császára.

Irak és Szíria után Líbiában is hullanak a keresztény fejek. A kivégzett húsz egyiptomi és egy ghánai halász nevét B. Farkas Balázs tette közzé a legismertebb közösségi hálón Khalil Youssef főesperesnek, a Magyarországi Kopt Ortodox Egyház képviselőjének jóvoltából.

A felhívás a mártírok lelki üdvéért, gyászoló családjáért fohászkodó imára szólít fel. Hogy a kések elől ne kelljen menekülni. Fejvesztve.

■ WALKÓ ÁDÁM

Milad Makin Zaki, Abanob Aiad Attia, Magid Soliman Shehata, Youssef Shukry Younan, Kyrollos Shukry Fawzy, Pishoy Istafanous Kamel, Samuel Istafanous Kamel, Malak Ibrahim Sinout, Tawadrous Youssef Tawadrous, Girguis Milad Sinout, Mina Fayez Aziz, Hany Abdel Messih Salib, Pishoy Adel Khalaf, Samuel Elham Wilson, Ezzat Bushra Nassif, Luka Nagaty, Gaber Mounir Adly, Essam Badr Samir, Malak Farag Abraam, Sameh Salah Farouk; Matthew Ayariga (Ghána).

Karnevál

Amikor ezeket a sorokat írom, a farsangi időszak utolsó napjait éli a világ. Különböző mulatságok, maszkajárások és jelmezbálok szédületében búcsúznak a régitől, hogy aztán valami újat kezdjenek. Az élet a mai világban annyira felgyorsult, a dolgok annyira összemosódtak, hogy maholnap azt sem tudjuk, mikor van farsang, és mikor kezdődik a böjti időszak. Ha az élet össze is olvasztotta e kettőt, Isten egyháza számon tartja, tudatosítja, hogy mennyire fontos mindkét esemény az ember életében.

A farsang a tavaszvárás pogány kori, igen változatos képet mutató ünnepeiből nőtt ki. Hangos mulatságok egy középkori hiedelem teremtette meg, amely szerint az emberek azt gondolták, hogy a tél utolsó napjaiban a Nap elyengül (hiszen a nappalok rövidülnek, az éjszakák pedig hosszabbodnak), és ártó szellemek, boszorkányok kelnek életre. A jelmezes felvonulás, a zajok, a boszorkánybábu égetése éppen ezen ártó lények elűzőjét jelentette. Sok helyen tüzes kereket görgettek, vagy nagy máglyákat raktak, mert úgy hitték, a tűz ereje segíti a Napot, hogy újra erőre kapjon. Azért öltöztek maskarába, hogy elűzzék a rosszat, a halált, a hideget.

A farsang – vagy más szóval karnevál – gyökerei az ókorba nyúlnak vissza, és megtartása a kereszténység térhódítása után is szokásban maradt. A néprajzkutatók kiderítették, hogy a különböző téli ünnepek és szokások között sokkal szorosabb az

összefüggés, mint azt első pillantásra hinnénk.

Az ókori szaturnáliák, a Dionüosz- és Mithrász-kultusz eseményei sajátos módon keveredtek a keresztény népek szertartásaival, s az elmúlt évszázadok során annyira egygyé váltak, hogy legfeljebb szakemberek tudják meghúzni a pogány és a keresztény elemek közötti választóvonalat. Téli ünnepeinkben egyszerre van jelen a meghaló és újra feltámadó természet, a káros és a rend párharca, a felnőtté válás, a szerelem, a termékenység és a házasság motívuma, valamint a szerencse és a szerencsétlenség, tehát a kiszámíthatatlan sors, amely ellen hiába lázadunk.

Az egyházi kalendárium szerint farsang ünnepe vízkeresztől hamvazószerdáig tart; számtalan népi hagyomány kapcsolódik hozzá. A párválasztás mellett a farsang lényege a szabályok felrúgása és kigúnyolása. A hagyományok és hiedelmek szempontjából a farsangvasárnap, farsanghétfő és húshagyókedd alkotja az igazi farsangot. Ezt a három napot „farsang farkának” is nevezik.

Ósrégi szokás vidékünkön nagyböjt előtt bálok, mulatságok rendezése, majd a periódus végén a farsangtemetés. A kereszténység előtti hitvilág továbbélése ez a hagyomány. A tél elmúltán, szimbolikus eltemetésének sok vidámsággal, álarcos felvonulással és tréfás jelmezekkel tűzdelt ünnepe. Az ősi pogány hit késői megnyilvánulásai a telet előző tűzgyújtás, a maszkok és mondókák, valamint a nagy zajjal és felkocogott vidámsággal lefolytatott ceremónia is. Vidékeként változik a ritu-

ális temetés menetrendje és a hozzá kapcsolódó népszokások.

A gonosz telet általában egy felöltötött szalmabábu (Illés) jelképezi, aki súlyos beteg – betegségét egy „orvos” állapítja meg –, majd kímülék, és kezdetét veszi a siratás, búcsúztatás. Ezután a tömeg utolsó útjára kíséri a telet, és a település határában vagy az erre kijelölt helyen eltemetik, vagy a közeli folyóba dobják. A farsangolók állatokat, ördögöket és egyéb furcsa figurákat megjelenítő jelmezekben, nagy hangoskodással és csörömpöléssel kísérik a bábut utolsó útjára.

Gyülekezeteinkben ebben az időszakban tartják a szeretetvendégségeket, melyeken összegyűlik a közösség apraja-nagyja, az alkalomhoz illő előadások hangzanak el, felelevenítik a régi szokásokat. Természetesen nem hiányozhat a sütemény, a fánk, a főtt kukorica, na meg a forró tea sem.

A farsang időszakában van még olyan jeles nap, amelyhez hiedelem kötődik, s amelyet a néphagyomány máig őriz. Január 22., Vince napja termésjósoló nap. „Ha megcsordul Vince, tele lesz a pince” – tartja a mondás. Február 2., gyertyaszentelő Boldogasszony napja egyházi ünnep, azonban az emberek időjósoló napnak is tartják. Ha ezen a napon a medve kijön a barlangjából, és enyhe időt talál, még visszabújik, mivel akkor hideg idő várható a tél maradékára. Ha viszont csipős hideget talál, akkor a tél hamar véget ér. Február 3-án, Balázs napján gyertyát és almát szenteltek, s ezeket a gyerekek torokfájásának

gyógyítására használták. A balázsolás ma is élő hagyomány.

A hagyományörzésre nagy súlyt fektetnek az iskolákban, óvodákban is, ami örömmel tölt el, hiszen nagyon fontosnak tartom, hogy a felnövekvő nemzedék is ismerje őseink szokásait, hagyományait.

Kislányom, *Borbála* már számolta a napokat, amikor végre részt vehet ő is az első iskolai karneválján. Mindennap ujjongva mesélte az iskolában tanultakat, hallottakat. Egy alkalommal, amikor hazajött, azt kérdezte tőlem: „Apa, te tudod, mit jelent a karnevál?” „Mit, kislányom?” – kérdeztem tőle csodálkozva. „A karnevál szó az olasz *carnevale* szóból származik, és azt jelenti: »hús, Isten veled!«. Tudod, apa, pár nap múlva már nem szabad húst enni, hisz kezdődik a böjt.” „Ez így igaz!” – válaszoltam neki némi büszkeséggel. Aztán szülőként én is együtt örültem vele, amikor eljött a várva várt nap, és hercegnőként felvonulhatott az iskolai karneválon.

A zene, valamint az alig tízéves gyerekek tánca magával ragadott kicsit és nagyot. A gyermekek műsora után mindenki felszabadultan mókázhatott, majd sor került a farsangi lakmározásra is, melynek legfontosabb eledele a farsangi fánk volt.

Ez az emlékezetes farsangi rendezvény a szalmabáb elégetésével zárult. Jelképesen is lezárták a farsangot, a telet, miközben folyton azt énekeltek: „Jöjj el, tavasz, jöjj el, tavasz, menj el, tél!”

Talán még a világi ember is belefárad egy idő után a nagy nyüzsgésbe, a színes farsangi forgatagba. Tit-

ÉGTÁJOLÓ

kon érzi, hogy meg kell állni, Isten szeretetére figyelni. Hisz nemcsak csillogás az élet, hanem alázat és engedelmesség is. Nemcsak hercegnői viseletben való pózolás, hanem a ruha megszaggatása is.

Mire használja hát a „pusztai negyven napot” a hívó ember? Szembenéz önmagával, leveti a csillogó báli ruhát, és magára veszi az önvizsgálat ruháját. A nagyböjti hetek, napok arra kínálnak lehetőséget, hogy ne csak testileg, hanem lelkileg is felkészüljünk a feltámadás ünnepére. Keressük a Krisztussal kettesben megélt ima csendjét, melyben meghalljuk lelkiismeretünk szavát, és megújult erővel elkövetkezendő napjaiban.

Zelenák József püspökhelyettes Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház

EKME-csendesnap

► Színes beszámolókkal, A reformáció üzenete – oktatás, misszió címmel tartott missziói napot az Evangélikus Külmisziói Egyesület (EKME). A múlt szombaton a Deák téri gyülekezet nagyertermében megrendezett alkalmon – mely egyben az egyesület éves közgyűlése volt – egybekeltek a külmiszió fontosságára, illetve a belmisszióra gyakorolt hatására hívták fel a jelenlévők figyelmét.

A megjelenteket B. Pintér Márta, az EKME lelkes elnöke köszöntötte. Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke igei szolgálatában az összejövetel mottójának üzenetere – „Amiket hallottunk és tudunk..., elbeszéljük a jövő nemzedéknek” (Zsolt 78,3,4) – irányította a figyelmet.

Egyházunk működésére utalva Gáncs Péter kitért arra, hogy „ma nem a pénz, nem az intézmény és nem is a szervezet a kevés, hanem a munkás. Ezért is különösen fontos, hogy a fiatalok között végzett szolgálatunk hiteltel legyen, hogy eljusson az ige a felnövekvő generációhoz.”

Az elnök-püspök a külmiszió és a kereszténység összefüggésében a mai kor legnagyobb kihívását abban nevezte meg, hogy a bár ellenszélben, mégis jóléti körben élő kereszténység ki tud-e állni üldözött keresztény testvéreirel.

A külmisziói külmiszió történetét D. dr. Harmati Béla nyugalmazott püspök tekintette át. Kitért arra, hogy „Trianon vesztesége nemcsak nemzeti veszteség volt, hanem evangélikus egyházunk átalakulását is jelentette. Az addigi huszonöt iskolából tizenhét, a hat tanítóképzetből kettő, a négy teológiai akadémiából egy maradt.” Az előadó szólt arról is, hogy számos teológus nemcsak Magyarországon, hanem Finnországban, Németországban is tanult, olyan új megközelítéseket hozott, melyek révén egyházi életünk ébredésnek indult.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Evangelikus csepp a kenyai tengerben. Az Evangélikus Külmisziói Egyesület (EKME) immár nyolcadik éve támogatja a Heart to heart elnevezésű pártfogói programmal az árván maradt gyerekek iskoláztatását Kenyában. Az EKME honlapján – kulmisszio.hu – olvasható a sokat sejtető mondat: Kenyában az oktatás nem kötelező, de nem is ingyenes. Jelenleg hatvan-hetven pártfogóval huszonegy tanuló iskolába járását teszi lehetővé a program; négy gyermek alsó, kilenc felső tagozatos; középfokú tanulmányokat hat, felsőfokú két fiatal folytat. A támogatásból a tandíjat, a kollégiumi elhelyezést, a ruházatot, az orvosi ellátást és az egyéb szükségleteket fedezik.

A pártfogói adományokat nehéz lebontani és elosztani egy-egy tanulóra, mert a különböző szintek más és más költségeket vonzanak; az egyesület Afrika-referensének, dr. Bálintné Kis Beátának a szavaival: „az ember Isten előtti lelkiismerete nagyon érzékeny antennákkal kell, hogy működjön”. Nem számsorok rendezéséről, hanem életéről kell döntenie a támogatások odaítélésénél, hogy a kis „gyöngyszemeket” ne nyelje el a nyomorogó és a bűnözés – vagy a legrosszabb esetben a gyermekhadzserek mocsara.

Ez év januárjában – amikor Kenyában az iskolaév kezdődik – éppen ilyen dilemma elé került a külmiszió: egy régi pártfogolt hetedik osztályos kislány, Yvonne Akinyi tanulmányi eredménye két éve folyamatosan romlik, sőt az iskolát sem látogatja rendszeresen. A két kinti önkéntes utánaeredt Yvonne ügyének, és kiderült, hogy a kislányt pénzkérésre kényszerítette nevelő nagynénje: mogyorót kell árulnia az út mellett, rendszerint éjfélig, de akár tovább is. Ilyen körülmények között nem várható el jó tanulmányi eredmény. A megoldás a bentlakásos iskola, ehhez viszont dönteni kell a további járulékos kiadásokról, ha nem akarják, hogy Yvonne kiszakadjon a pártfogoltak családjából...

A kislány további sorsa mulhatott volna az öt váltás fehérnemű, fésű, testápoló, fogkefe, fogkrém, szappan, tisztasági betét, pizsama, papucs, cipőkefe, cipőkrém, a szekrénynek használt fémdoboz és lakat, műanyag vödör, takaró, matrac, két lepedő, tizenegy vonalas füzet, négy kockás füzet, négy golyóstoll, négy ceruza és egy pár sportcipő árán. Az „antennák” viszont vetették az adást, és a pártfogók nem engedték el Yvonne kezét.

A pártfogói program további bővítéséhez a gyülekezetek aktív közreműködésére számít az EKME. Arra hívják a testvéreket, hogy jelentkezzenek összekötőnek az ekme.lutheran@gmail.com címen a külmiszió Kenyában zajló programjainak népszerűsítése céljából. A támogatás akár egy evangélikus cseppje is életet, sorsokat változtathat meg, fordíthat jóra a nyomor tengerében.

■ WALKÓ ÁDÁM

„Az elcsatolt területekről érkező lelkészek is megújulást hoztak. Raffay Sándor püspök ideje alatt az anyagyülekezetek filiáiban templomokat építettek, így számos település a későbbiekben önálló gyülekezetként, helyi lelkeszettel működhetett” – emlékeztetett a nyugalmazott püspök. Harmati Béla a jelen missziói küldetésével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy „jó volna, ha a bel- és külmisziót nem külön értelmelnénk, hanem egymás összefüggésében kezelnénk, hiszen történelmünkben láthatjuk, hogy ezek együttesen ébredést eredményezhetnek”.

Az EKME ezen a napon tartotta éves közgyűlését is. Zalán Péter, az egyesület világi elnöke az elnöki beszámolókat, a pénzügyi jelentést és a 2015. évi költségvetést ismertette, melyet a közgyűlés meg is szavazott.

Ezután Tanítványok vagyunk... címmel a fiatalság került előtérbe. A Sztehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium tanulói Deák Gabriella tanárnő vezetésével színes beszámolót tartottak egy iskolák közötti csereakcióról. Először Németországból érkeztek diákok Magyarországra, majd a budapesti intézmény tanulóinak egy csoportja utazhatott Rummelsbergbe, hogy megismerkedjen az ottani evangélikus oktatással és diakóniával. Többek között láthatták, hogy miként kínálnak felzárkózási lehetőséget az evangélikus szervezetek a bevándorolt iszlám vallású fiataloknak vagy a fogyatékkal élőknek.

Hírek Afrikából címmel dr. Bálintné Kis Beáta, az EKME Afrika-referense tartott előadást. Felhívta a figyelmet arra, hogy az EKME kenyai missziójánál a lélek és a test egységére figyeljenek, azaz az oktatás és a lelki segítségnyújtás mellett az ellátottak élelmézését is igyekezzenek megoldani. „Kenyában két lelkes és számos önkéntes segítségével az elmúlt évben is folytattuk a gyermekeknek nyújtott ebédprogramot, és a pártfogói rendszert is bővítettük” – fogalmazott az Afrika-referens, kiemelve, hogy idén huszonegy gyermek iskoláztatását koordinálják és segítik tevékenyen.

Olyan szeretet, mint a tenger

Készülünk a világimanapra

► Ismét egzotikus tájra utazhatunk képzeletben az idei világimanapon. Az évről évre március első péntekén (vagy az azt követő vasárnapon) tartott alkalom 2015. évi liturgiáját Bahama-szigeteki asszonyok állították össze. Az imanapi mozgalom 1887-ben az Amerikai Egyesült Államokból indult el, s ma már földünk több mint százhetven országában ünneplik meg a különböző felekezetekhez tartozó keresztények. E napon azért gyűlnek össze, hogy egy adott országról – ebben az esztendőben a Bahamákért – könyörögjenek.

A világimanapi mozgalom az „informálisan imádkozni” jelmondathoz híven arra kínál lehetőséget, hogy a keresztény világ – a liturgiát összeállító asszonyok írásain keresztül – közelebből megismerkedhessen egy-egy ország hétköznapjaival, az olykor csillogó felszín alatt rejlő komorabb valósággal, a helyi emberek küzdelmeivel, gondjaival.

Különösen igaz ez a kettősség a Bahamai Közösségre, amelynek szigetei kedvelt turistacélpontok. Nemcsak luxushajók, amerikai nyugdíjásokat szállító óceánjárók kötnek ki itt szívösen: újabban távolabbról is odateszülnek házassalandó fiatalok. Még Magyarországról is szerveznek tengerparti esküvőket a karibi térség fogalmává lett szigetcsoporthoz, ahol az ifjú pár a kéklő tengeri háttérrel, vakító fehér homokban, szelíden susogó, árnyékot adó pálmák díszei között, a lemenő nap fényében mondhatja ki a boldogító igent.

Ezt a ragyogást persze meg is kell tudni fizetni. A tengerparti szállodák busás árat számítanak fel szolgáltatásaikért. A Bahamák fővárosában, Nassauban található Atlantis Paradise Island Resort a világ legdrágább szállodái közé tartozik. A részét alkotó Royal Towersben található Bridge Suite 2012-ben „a világ tizedik legdrágább lakosztálya” címet nyerte el. Egyetlen ott töltött éjszaka huszonegyezer dollárba kerül, ami közel hétmillió forintnak felel meg.

De még a csecsebecsétet kínáló utcai árú is megpróbál mélyen belenyúlni a gyantútan turista pénztárcájába, hiszen itt „szinte mindenki” – a lakosság negyven százaléka – az idegenforgalomból él. Elmondható tehát, hogy az ország fő bevételi forrása a turizmus. Kihaszánva az Észak-Amerikához való közelséget, a forró, napos, de mégis nedves klímát, a fehér homokos strandokat s főleg az Atlanti-óceánnak a Golfáramlat által itt mindig langyosan tartott vizét, bahamai és külföldi üzletemberek néhány évtizeddel ezelőtt az idegenforgalom nagyszabású fejlesztésébe kezdtek.

Évente mintegy három és fél millióan töltik szabadságukat e hét-százalékos szigeten álló országban, amelynek lakossága – becslések szerint – mindösszesen háromszáz-húszezer főt számlál. Számos hollywoodi híresség tart fenn nyaralót a

Bahamákön, hogy az év bármely időszakában ott időzhessen. A türkizkék tenger és a szinte örök napsütés mellett az ország gazdag növény- és állatvilága is vonzza a látogatókat. (Ráadásul a változatos fauna nélkülözi a mérges kígyókat.)

A szigetcsoport összterülete Magyarország felszínének csupán a hetedrésze. A területet még Kolumbusz Kristóf fedezte fel 1492-ben, pontosabban „csak” a mai San Salvador, régebbi nevén Watling szigetét. Akkor mintegy negyvenötezer lucayan és arawak indián élhetett e térségben, akik közül legtöbben meghaltak az európaiak által behurcolt betegségekben, maradékukat pedig Hispániába vitték kényszermunkára.

Maguk a spanyolok sohasem telepedtek le a Bahamákön, az első európaiak a 17. században Angliából a vallási üldözés miatt elmenekült puritánok, valamint a kalózkodó voltak; utóbbiak jó rejtkehelyeket találtak az

Az ország komoly problémája, hogy egyre több menekült érkezik a „szomszédos” Haitiből. Érdekes arca van így a bahamai szegénységnek is: a haiti nyomorból ide menekülő családok lesznek ugyanis az új „haza” legelesettebbjei. A bahamai statisztikai hivatal 2004. évi jelentésének egy mondata a magyar olvasót is szíven ütheti: „A lakosság 9%-a kényszerül úgy élni, hogy három főnek kell osztoznia egyetlen szobán.” Magunk elé képzelhetjük a borsodi cigánytelepeket vagy az afrikai bádóvárosokat, ahol nem egy helyiségen, hanem egy ágyon osztoznak ugyanannyien. Nem véletlenül bélyegezte oly találóan „luxusszegénységnek” a bahamai létminimum alatt élők helyzetét egy újságíró.

Az imanapi liturgiából megismerhetjük azokat a súlyos problémákat is, amelyekkel az ott élők régebb óta kénytelenek együtt élni. A bahamai asszonyok azonban nem panaszkodnak, hanem a lábmosás történetének felidézésével mutatnak rá arra a „radikális krisztusi szeretetre”, amelybe fogódzva úrrá tudnak lenni a társadalmi nehézségeken. Az imádságokra, bizonyágtételekre figyelve felismerhetjük, miként változik meg a tinédzser anyák élete, ha a keresztény közösségben támogatásra lelnek. Vigasztalást és gyógyulást kaphat az AIDS-szel fertőzött ember, és Isten áldozatos szeretetének csodája láttán felébred a felelősség a teremtet világ megőrzése iránt...

E sorok írójának lehetősége volt találkozni Annette Poitier asszonnyal, aki nem csupán a világimanapi mozgalom lelkes bahamai munkatársa, hanem 2012 júniusáig a nemzetközi szervezet elnöki posztját töltötte be hat éven át. Ő egyébként tanítónőként dolgozik, és metodista. Felekezete kisebbség a 20%-ban anglikán, 32%-ban baptista, többségében (68%) tehát protestáns országban. A 2012-ben készült New York-i felvételen Annette Poitier a nemzetközi szervezet akkor frissen megválasztott igazgatója, Rosangela Oliveira mellett ül, akivel azóta is mély barátságot ápol, s akivel együtt-

Rosangela Oliveira balján Annette Poitier

ezernyi titkos, védett kis kikötő között. Hozzájuk később az amerikai függetlenségi háborúban vereséget szenvedett királypártiak, majd még később az amerikai polgárháborúban legyőzött déliek csatlakoztak.

A 17. századtól – egy rövid időszakot eltekintve – a britek kormányozták a Bahama-szigeteket, egészen 1973-ig, amikor is az ország független államként csatlakozott a Brit Nemzetközösséghez.

A mai népesség 85%-a afrikai rabszolgák leszármazottja, a fehérek a lakosság 12%-át teszik ki. De mint újszólván mindenütt a világban, kínaiak és indiaiak itt is színesítik a népességet.

működve dolgozták ki bahamai asszonytestvéreink az idei világimanap liturgiáját.

Rosangela Oliveira a következő üzenettel fordult az idei esztendő imanapjának ünneplőihöz: „A Bahamák a világ egyik leggyönyörűbb szigetvilága. Ahogyan az ottani természet átjárja az egymástól eltérő színek, úgy festik meg különféle árnyalatok az idei esztendő liturgiáját. A szigetek más-más színt mutatnak be, mégis egy közös céllal hívnak: »Jöjjetek, fűrdjétek meg a mi Urunk, Krisztus végtelenül kiáradó kegyelmének óceánjában!«”

■ B. PINTÉR MÁRTA

„A reformáció üzenetének el kell jutnia a hétköznapi emberekhez!”

Interjú a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület vezetőivel

► Tizenöt évvel ezelőtt alakult újonnan a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület. Jelenlegi vezetőivel – Szemerei János püspökkel (képünkön balra) és Mészáros Tamás felügyelővel – a zsinati ülés alatt, a kerületi gyülekezeti elnökségek konferenciája előtt ültünk le beszélgetni a kerület jelenének és jövőjének kérdéseiről. (Az alábbiakban a Horváth-Bolla Zsuzsanna által készített interjú szerkesztett változatát közöljük; a beszélgetés teljes terjedelmében egyházunk honlapján, az Evangélikus.hu címen olvasható. – A szerk.)

SZEMEREI JÁNOS püspök: A kerület elég nagy területi egység. Túl gyakori összejárára nincsen lehetőség kerületi szinten, mégis van egy sajátos összetartás a régióban élők, így az itt élő evangélikusok között is.

Kezdetben a kerületek szinte független egyházként működtek, például különböző énekeskönyveket használtak... A dunántúli kerület nem sokkal a reformáció után, Magyaror-

Sz. J.: A három egyházkerület összehasonlítva ugyan közel hasonló lélekszámról beszélhetünk, de a dunántúli rendelkezik messze a legtöbb településsel és gyülekezettel. Mivel nagyjából ugyanannyi ember több településre és több gyülekezetre tagolódik, ebben a térségben sokkal inkább jellemző a szórányhelyzet, és kisebb gyülekezetekkel találkozhatunk. Kerületünk tehát több lel-

vezésben számunkra nagyon fontosak azok a jövőbeli elképzelések, amelyek a február 20-i zsinaton is a törvényhozók elé kerültek: jelesen a körzeti hitoktatók és körzeti kántorok foglalkoztatásáról. Tudom, hogy fizetett állásokról beszélünk, de nem lehet egyszemélyes vállalkozásként tekinteni a dunántúli gyülekezetekre!

– Ez már előretételek az én következő kérdésemre, hiszen aziránt érdeklődnek, hogy a jelenből kiindulva miként látják a gyülekezetek jövőjét...

Sz. J.: A teremtő Isten gyönyörű képe, hogy a fák a létükhöz szükséges tápanyagokat, nedvességet a gyökereikkel szívják fel, hogy aztán kizöldüljenek, gyümölcsöt érleljenek. Azt gondolom, a mindennapi nehézségek közepette tudni kell, hogy a gyökereken keresztül sok minden mozgó-

Szeretnénk tudatosítani történelmünk feldolgozásában azt, hogy az a bizonyos száz év a lábainkkal megvallott hit tanúságtétele volt. Mi olyan evangélikusok leszármazottai vagyunk, akik a nagy ellenszélben is tartották az örökül kapott és Szentírásról tájékozódó hitüket. Fontos, hogy a mai korban is meg hozzuk a magunk áldozatát. Ha nem hozunk áldozatot, nem lesz jövőnk.

M. T.: Jó alkalomnak látom a reformáció kezdetének ötszáz éves jubileumát a jövő kérdésének tekintetében. A Facebookon működik egy futócsoport, amelynek a mottója: „A reformáció megmozgat”. A tagok célul tűzték ki, hogy 1517 kilométert lefutnak – egyénileg vagy csoportosan – 2017-ig. Még ha magam nem csatlakoztam is hozzájuk, de családtagjaim részt vesznek a kezdeményezésben.

Az emléktáblák, szobrok, a kötetek kiadása mellett a gyülekezeteknek meg kellene ismerniük a reformáció igazi üzenetét. Tapasztalataim szerint sokan nemhogy a kilencvenötöt tételt nem ismerik, de azt sem tudják, hogy miről szolt maga a reformáció. Nem tudatosul bennük, hogy reformátoraink az azt megelőző tizenöt évszázadot nem „dobták ki”, hanem hálások voltak az Úristen megtartó kegyelméért. A Luther-könyvsorozat kiadása szép és nemes dolog, de ha a kötetek ott fognak porosodni a lelkész irodák polcain, akkor nem érünk el vele semmit.

Vajon lesznek-e olyan férfi- vagy asszonykörök, amelyek végigveszik azt, hogy Luther mit írt, és mi az, ami számunkra ebből használható? A gyülekezeteknek tervekkel kellene beadniuk arra vonatkozóan, hogyan képzelik el a fejlődést. Élő, eleven projektek kellene, ifjúsági és baba-mama klubokat kellene létesíteni, embereket megmozgató alkalmakat tartani, mert ezek a gyülekezetek újraéledését hozhatnák el. Szerintem ezzel ünnepelnénk méltóképpen a reformációt.

– Hogyan lehet a keresztény hit az emberek mindennapi életének része?

Sz. J.: Az egyház mintha idegenül mozogna a világban. Mintha szakadék lenne hitéletünk és mindennapjaink között. A reformáció legnagyobb tette az volt, hogy bevitte az evangéliumot a hétköznapi életbe. Az emberek az anyanyelvre lefordított Biblia útmutatásán keresztül szemlélhették a világot, annak segítségével tudtak tájékozódni, véleményt alkotni.

Énekincsünk megbecsülése sem azért fontos, hogy énekeljünk, hanem hogy a lelkünk Isten és egymás hullámhosszára hangolódjon. A közös éneklés közösséget teremthet, és ahogy egykor, akár a családokon belül is létrejöhetnek „minigyülekezetek” is. Luther a katekátát a családfejnek, tanítóknak adta, mert azt tartotta kívánatosnak, hogy az emberek mindennapi életét járja át a hit. Ha változást szeretnénk, nem csupán az ünnepeken és vasárnapokon van szükségünk Isten igéjére, hanem hétköznapijaink részévé is kell válnia!

M. T.: Gyakorló hitoktatóként azt érzem, hogy a gyerekek mindnapokban való eligazodását kell segítenünk a hitoktatásban is. Fontos a szentírásbeli történetek megtanítása, de még fontosabb, hogy a bibliai szereplők példáján keresztül megtanulják, miképpen kell lehetetlen helyzetekben is Istenre hallgatni, hagyatkozni.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Korhú eszközökkel újranymtatják a vizsolyi Bibliát

► Az eredeti helyszínen, korhú nyomdagépen és papírra újranymtatják a vizsolyi Bibliát. A reformáció közelgő ötszázadik évfordulójához kapcsolódó munka múlt szerdán kezdődött meg a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Vizsolyban. Közélebről Rákóczi Zsigmond erdélyi fejedelem egykori kúriájában, egy 16. századi technikával működő, vízimalom-meghajtású, rongypapírt gyártó manufaktúrában készül korhú nyomdagépen a vizsolyi Biblia 21. századi faksimile kiadása, melynek nyomtatását február 18-án János evangéliumának első két oldalával indították.

A Vizsolyi Biblianyomtató Műhely vezetője, Daruka Mihály néhány éve határozta el, hogy 2017-re, a reformáció elindulása ötszázadik évfordulójának a tiszteletére kinyomtatja eredeti formájában, eredeti eszközökkel és technikával kétszáz példányban a vizsolyi Bibliát. A műhelyt abban a házban állították fel, ahol annak idején a 16. század egyik legjelentősebb magyar nyomdásza, Mantskovit Bálint kinyomtatta a Károli Gáspár református lelkész által lefordított, első teljes magyar nyelvű Bibliát.

Tőkés László volt református püspök, az Európai Parlament képviselője a nyomtatás megkezdésekor Vizsolyban azt mondta: egyháztörténeti, művelődéstörténeti és nyelvtörténeti esemény volt az a nap, amikor nyomtatott formában is megérkezett Magyarországra a Biblia, az „Írás”.

Károli Gáspár a Biblia magyar nyelvre fordítását 1586-ban kezdte meg Rákóczi Zsigmond erdélyi fejedelem és Dobó István erdélyi vajda támogatásával, több református lelkész társaságával, több református lelkész társaság segítségével. A Károli-Biblia nyomtatását 1589. február 18-án kezdték el, és 1590. július 20-án fejezték be. Ez idő alatt hétszáz-nyolcszáz példány készült. Mára ötvennégy példány maradt fenn, melyek közül huszonnégy található Magyarországon. ■ MTI

FOTÓ: VAJDA JÁNOS

HIRDETÉS

Nyugdíjas papnék és papnők konferenciája

Visszapillantás előretételekkel címmel rendezik meg a nyugdíjas papnék és papnők konferenciáját március 28-án, 9.30-as kezdéssel a Deák téri gyülekezet nagytermében (1052 Budapest, Deák tér 4.). Mindenkit szeretettel várnak a szervezők. Jelentkezni lehet az országos iroda női missziói szolgálatának címén (1091 Budapest, Üllői út 25.), illetve Szabik Imrénének, a 20/824-3441-es telefonszámon.

A SZERZŐ FELVÉTELE

szágon elsőként jött létre. Földrajzi és történelmi adottságunkból fakadóan a mi területünkön vannak a legmélyebb gyökerű gyülekezetek is. Tizenöt évvel ezelőtt tehát a legrégebb kerület alakult újjá. Ez nemcsak azt eredményezte, hogy tulajdonképpen a másik két kerület is „új” lett, hanem azt is demonstrálta, hogy egyházunk visszanyerte szabadságát. A rendezés az egyház morális kötelessége is volt. A helyzet ajándéka, hogy új szereplők, vezetők is bekerültek ezzel a felekezettel, akik más látást, új irányt képviseltek. Azt gondolom, hogy az egész egyház számára fontos küldetést is kapott ezzel a dunántúli kerület.

MÉSZÁROS TAMÁS kerületi felügyelő: Mindketten tagjai voltunk az 1997. évi zsinatnak, amely megalkotta az új egyházi struktúrát, és amikor az év február 22-én megszületett a döntés, hogy a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület megkezdheti szolgálatát, engem nagy öröm töltött el. Fontosnak tartom én is hangsúlyozni, hogy nem egy új, korábban nem létező kerület jött létre, hanem egy régi alakult meg újonnan és szerveződött meg 2000-re.

Visszagondolva erre a tizennyolc évre be kell vallanom, meg sem fordult a fejemben, hogy valaha is a kerület vezetői tisztviselője leszek. De azt láttam, hogy egyfajta történelmi igazságtétel történt. Nálunk minden a gyökerekre nyúlik vissza, és ez mind a mai napig pozitív hatással van az itt élőkre és az itteni gyülekezetekre.

– A kerület vezetőiként hogyan értékeli a kerület jelenét?

készít igényel. Mivel azonban a kis gyülekezetekben szerények a feltételek, a jó és előremutató munkát végző lelkészekre könnyen „kivetik hálójukat” a nagyobb gyülekezetek... A mi kerületünknek nincsen buda-pesti, illetve Pest megyei gyülekezete, és az elvándorlás szempontjából sajnos ez is meghatározó tény. A főváros vonzása nem szűnt meg azóta sem, hogy újraindult a dunántúli kerület. Komoly kihívás, hogy bizonyos térségekben, ahol a népességfogyás miatt egy-egy gyülekezet elérőtlenedik, és nem tudja a lelkészi állást ott helyben fenntartani, milyen megoldással biztosítsuk, hogy az ige továbbra is hangozzék.

M. T.: A Luther-konferencián hallhattunk egy előadást, amelyben az előadó a tőle megszokott vehemenciával és szarkazmussal szolt az evangélikusság jelenlegi helyzetéről. Szót kértem, és elmondtam, hogy ezt a véleményt igen „íróasztalízűnek” vélem, mert én ezt a fajta pesszimizmust a mi kis dunántúli gyülekeze- teinkben nem tapasztalom. Ugyan valójában látjuk, hogy fogyunk, illetve nem nagyon növekednek a gyülekezetek, de vannak jó példák. Ott, ahová egy jó, ötletekkel teli lelkész érkezik, a közösségek éledéséről lehet beszélni. Még ha ötödannyi evangélikus tartozik is hozzá, egy kiterjedt szórányt gondozó lelkész olykor ötször több munkát végez öt-hat településen – néha öt-hat templom gondjával –, mint az egyetlen „nagy gyülekezetet” pásztoroló kollégája. Lehet, hogy ez túlzónak hangzik, de épp a lelkészi ellátottság példáján, a körzetesítésben, a gyülekezetszer-

sítható ma is. A dunántúli, mely történelmi háttérrel rendelkező evangélikusság legkomolyabb erőforrása a múlt. Nem egyszerűen csak a történelem, hanem a történelem ország- útján övével járó hűséges Istennel megélt tapasztalat. Eleink Jézus Krisztusba vetett hite, a Szentírás szeretete, erőforrásként való használata olyan örökség, amely megtarthat minket is a mai idők viharaiiban.

Régen, 1681-től egészen a száz évvel később kiadott türelmi rendeletig az emberek egyfajta korlátozott vallásszabadságban éltek. A Dunántúlon – a szabad királyi városok és a végvárok mellett – csupán megyénként két településen tarthattak nyilvános istentiszteletet az evangélikus hívek. De mégsem szoktak le a templomba járásról. Száz éven keresztül hatalmas távolságokból – volt, aki több mint száz kilométerről! – gyalog, lovaskocsival mentek templomba...

Az idei év szeptemberében Nemescsoba, az egyik artikuláris gyülekezetünkbe szervezünk egy különleges történelmi programot, amelynek a jelenlegi címe: *artikuláris találkozó*. Azt tervezzük, hogy gyalog fogunk elmenni Nemescsoba több helyről és irányból. A burgenlandi szuperintendens vezetésével az ott élők Rohoncra (Rechnitz) indulnak, mi pedig Bükrről. Terveink szerint az egykor virágzó, de elpusztított evangélikus centrumot, Csepreget érintve jutunk el Nemescsoba, ahol a korabeli istentiszteleteket idéző alkalmat, megemlékezést tartunk, kulturális programot, kiállítás rendezünk.

Lovagias ügy a Kápolna Színpadon

▶ A tizenöt évvel ezelőtt alakult dunaalmási Öregmalom Színtársulat előadásában mutatták be *Hunyady Sándor Lovagias ügy* című darabját február 21-én, szombaton este a kőbányai evangélikus gyülekezethez tartozó Kápolna Színpadon. Az 1935-ben a Pesti Színházban *Kabos Gyula, Gombaszögi Ella, Ráday Imre és Muráti Lili* főszereplésével bemutatott darabot sokan talán már csak a Magyar Televízió régi filmeket vetítő sorozatából ismerik, népszerűsége azonban máig töretlen.

Gizike (Sineger Eleonóra) iránt Virág úr (Entz László)...

Emberi dráma, tragédia és bohózat elegyedik Virág úr, az egyszerű kisember és Salgó Pali, a főnök unokaöccsének konfliktusában. Az emberi érzések: a pillanatnyi harag, majd a megbánás, a megbocsátás, a sértettség és a szegény, a kisember megalázottságának feldolgozása, a fiatal főnök rokon belső harca, valamint a történet ebbe belefonó-

dó másik szálán a fiatalok szerelmének kibontakozása mindig aktuális.

A premier alig egy hónappal ezelőtt már – ahogy mondani szokás – zajos sikerrel és vastappsal lezajlott Dunaalmáson, *Csokonai Vitéz Mihály Lillájának* lakóházában, az idén januárra megújult-megszépült dunaalmási művelődési házban.

A darab rövid tartalma: az idősebb főkönyvelő, Virág úr reménytelenül és a maga módján esetlenül szerelmes kissé molett titkárnőjébe, Gizikébe, aki viszont az „érdekkörébe” tartozó más férfikkal tart fenn kapcsolatot, és persze a cégtulajdonos könnyelmű, nőcsábász unokaöccsében, Salgó Paliba is szerelmes – aki azonban máshol érdekelt. Az irodában nézeteltérés támad egy félreértett, elcuppant puzsi miatt, és a dolgok odáig fajulnak, hogy egy drámai pillanatban Pali felpofozza Virágot, aki a főnöktől elégtételt követel. Salgó Alfréd, a főnök úr hajthatatlan, Virágnak mennie kell, s így családja egzisztenciája komoly veszélybe kerül. A becsületsértések miatt az ügy igazi lovagias üggyé válhat.

Vajon lesz-e ereje Virágnak párbajozni, vagy van más megoldás is? Mi lesz Virág családjával, felnőtt leányával, Babával? *Hunyady* – a rá jellemző humorral és bájjal – szerelmi történetet formál, és a szeretet erejével oldja meg a kibékíthetetlennek látszó ellentétet.

Nem véletlen, hogy az értelmiségi pályán elismerést és nevet szerző, egy baráti társasághoz tartozó amatőr színjátszók (vállalkozó, orvos, gyógyszerész, közgazdász, tanár, újságíró, vegyészmérnök, lapszerkesztő stb.) éppen ezt a darabot adták most elő, kétéves próbafolyamatot követően. Utóbbi indoka, hogy aktív munkájuk, számos elfoglaltságuk és csekély szabadidejük mellett a művet komolyan véve, azt minden ízében megtanulva és megélve nem lett volna szerencsés sietve színpadra állítani az egyébként jelentősen meghúzott eredeti darabot, amelyet így is bő két órában, három felvonásban játszottak el.

Az előadás számos érdekességét sorolva megemlíthetjük, hogy rendezője, a főszereplő, a Virág urat alakító *dr. Entz László* profilvezető érsebész, egyetemi tanár, a Városmajori Szív- és Érgyógyászati Klinika orvosa, aki a színtársulat főrendezője is. A női főhőst, Gizikét, a gépirókiasszonyt *dr. Sineger Eleonóra* pszichiáter, addiktológus, természetgyógyász keltette életre; Salgó Alfrédot, az arany szívű, de fegyelmet követelő cégvezetőt pedig *dr. Stifner Gábor*, a Kossuth Rádió kiemelt szerkesztője alakítja, akinek hangját hétről hétre irodalmi és közéleti műsorokban hallhatják a rádióhallgatók. Ők és a további szereplők – *Károlyi Dóra, Pataky Péter, Albert Zsuzsa, Nikl Antal* és a két fiatal: *Görög Zsófia* és *Csokonai Vitéz Dániel* – egymást félszavakból is értik, így a közös munka eredménye olyan értékes, érzékeny, nívós előadás lett, amely elfoglaltság nélkül szívet-lelket melegenget. (Bár tény: e sorok írója két évén át végzavazott a darab egyik szereplőjének, így bejelentett elfoglaltságát.) A drámai jelenetek csendje után ponéjaik sokszor megnevetették a nézőközönséget. Azonban ha „félszavaknál is többre” lett volna szükség, akkor olyan segítőt kaptak Entz főrendező úr feleségében, *Sárikában*, aki már a rezdülésekből tudta, mikor kél el egy kis külső szövegtámogatás.

A darab szövege, szóhasználata, nyelvi humora – mert nem „akármilyen író”: *Bródy Sándor* író-újságíró és *Hunyady Margit* kolozsvári színésznő fia, *Hunyady Sándor* írta – öröm az anyanyelvüket szeretőknek, így a bemutató napja, február 21-e, az anyanyelv nemzetközi napja méltó módon megünnepeletett.

BENKOCZY PÉTER FELVÉTELEI

...és Salgó úr (Stifner Gábor) is gyengéd érzelmeket táplál

A társulat – tagjai közt egyébiránt teljes az ökumené, evangélikusságunk természetesen reprezentálva van – fellépett már Komáromban, Tátán, Almásfüzitőn, Balatonföldváron és Pesthidegkúton, a Klebelsberg Kunó Művelődési Házban – idén is oda tart a darab, a kőbányai evangélikus színpadon tulajdonképpen a budapesti premiernek lehettek tanúi a nézők.

A színtársulat mecénása *dr. Vidoszky Ferenc*, aki vállalkozóként menedzseli a csapatot, azonban színpadra ő maga nem lép, a próbák folyamatát élvezi és intézi, szervezi az ügyesbajos dolgokat. Evangélikusként örömmel vitte a darabot a kőbányai evangélikus „világot jelentő deszkákra”. Ő és felesége, *Sineger Eleonóra* emellett a dunaalmási Öregmalom Életmódházat is együtt álmodták és valósították meg, harmóniát, testi-lelki egészséget kínálva az odalátogatóknak.

S még egy evangélikus vonatkozás: a díszleteket *Jásdi Beáta* és férje, *Kotsis László* készítette. Bea hetilapunk és a *Híd* magazin rendszeres szerzője.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Az Öregmalom Színtársulatról: a társulat 2001-ben jött létre Dunaalmáson, egy középkori malom teraszán rendezett baráti összejövetelen, ahol néhány színházat szerető, irodalmat kedvelő ember összefogott, és elhatározták, hogy műkedvelő színlelőadásokat fognak rendezni saját maguk és szűkebb környezetük szórakoztatására. A repertoárban az elmúlt tizenöt évben szerepelt *Nádassy László és Rejtő Jenő Jutalomjáték* című darabja; *Theodore Mouche Pezsgős vacsorája*; *Thornton Wilder Házasságszerző* című színműve a híres musicallel összedolgozva, a *Hello Dolly*; *Molnár Ferenc Doktor úr* című bohózata; *Hubay Miklós A zsenik iskolája* című egyfelvonásosa; *Vaszary Gábor Bubusa* és *Csathó Kálmán Lillája*. Utóbbi az eredeti helyszínen: Dunaalmáson, *Csokonai Lillájának* házában...

A társulat tagjai szabadidejükből áldoznak a próbákra, előadásait maguk finanszírozzák, belépődíjat nem, csak adományokat fogadnak el, amelyet mindig jótékony célra ajánlanak fel; ezek között egyházi szolgálat vagy kulturális célok egyaránt megjelentek már. A szombati előadás alkalmával befolyt adományokkal a társulat az (evangélikus) Kápolna Színpad Alapítványt támogatta.

Noel Richards 60

Budapesten ünnepelte hatvanadik születésnapját a modern dicsőítő zene úttörője, *Noel Richards*. Az *Ez az a nap!* szervezőirodával másfél évtizede személyes kapcsolatot ápoló brit zeneszerző-énekes február 22-i életműkoncertjére tizennégy országból – még Kanadából és az Egyesült Államokból is – érkeztek barátok, tisztelők, rajongók... Az Akvárium Klub színpadán nemcsak legismertebb da-

laikat szólaltatta meg Noel és együttese, de a muzsikás új, hitvesével közösen komponált albumának számaiból is elhangzott néhány, kettejük előadásában. A külföldi és magyar kollégák többnyire természetesen szintén dalokkal töltötték születésnapi áldáskívánásukat, így áldásokban – közel három órán át – az ünneplő keresztény közönség is részesülhetett. ■ SZABÓ DÁVID felvételei

Csizsér László

Magánéletben is párjával, Triciával

A hal(l)hatatlanság hangjai

Egy utcalány felesel sértődötten pár nagyhangú bevándorlóval a kilencvenes évekbeli Berlin egyik forgalmas utcáján; nem sokkal odébb, a város egyik zsúfolt terén utcazenész énekl a *Hotel California* című rockdalt; közben egy önjelölt hittérítő kiabál az összeverődött járókelőknek egy

hangokon innen, valamint a szavakon túl próbál ösvényt keresni a szerző egyszerre rejtekező és nyitott személységéhez, zenei lény(eg)éhez.

A rendező amolyan költői montázstechnikát használ, így a már-már impresszionista munka szinte semmit sem mutat meg az egyébként

gyok az Alfa és az Ómega, kezdet és vég” – mondja *Arvo Pärt* a Bibliát idézve arról a „kimondhatatlan személyről”, aki mintegy átlépi az általa írt darabok határait...

Kolozsi László zeneesztéta a vetítést követő kötetlen beszélgetésben a nyugati és keleti művészet közti különbségekre hívta fel a figyelmet, utalva a szóban forgó szerző „ortodox” habitusára, amely mindinkább az ikonfestők spirituális többletét hordozza magában. Ez az alkotáslektanilag, illetve teológiailag is megközelíthető, teremtő többlet – ha például a nyugat-európai reneszánsz festészetet vesszük az összehasonlítás alapjául – nagyon egyszerűen abban ragadható meg, hogy az adott művész nem ábrázolni kívánja tárgyát (az ikonfestők esetében Istent vagy a szenteket), hanem jelenvalóvá tenni, hogy aztán az csodával határos módon feszítse szét a mű formai kereteit, és nyilatkoztassa ki magát.

Kolozsi László egy ismerősének a történetét is megosztotta a hallgatósággal. Az orosz származású, egyébként szintén zeneszerző barát Oroszországból – szó szerint a hátán hordozva – hozta haza Magyarországra haldokló nagyanyját, hogy otthon ápolhassa. Elmondása alapján amikor már végleg elfogyott minden ereje, úgy érezte, hogy kilép a testéből, és úgy viszi az alig lélegző testet tovább. „Mert ezek azok a pillanatok, amikor valami új, valami ismeretlen tapasztalattal gazdagodunk; érzelmeink félénk elfogódottsággal elnémulnak, minden elhanyaglik bennünk, csönd keletkezik, s ez az új tapasztalat, melyet senki nem ismer, ott áll a csönd kellős közepén, és hallgat” – írja *Rainer Maria Rilke* egyik lírai levelében.

Ebből a csöndből születik *Arvo Pärt* felkavaró, ugyanakkor megnyugtató zenéje, bensőséges megközelíthetlenséggel. Hangot adva valami olyasminnek, ami talán még akkor is érzékelhető, ha a hangszerek már nem szólnak, és a zeneszerző is megpihen. Csak a lélek harangja visszhangzik tovább.

■ PAPP MÁTÉ

Örök befogadás

Isten hozott! – Interjúkötet apaságról, anyaságról

Mostanában – amikor épp nem verset, mesét vagy mondókát olvasok a lányaiknak, hanem valami „felnőttebbet” a magam örömeire – szívesen böngészek egy örökbefogadásról szóló blogot. Nem mintha érintett lennék; egyszerűen csak anyaként és újságíróként is érdekel, hogy vajon az örökbefogadó szülők is átélik-e azt, amit mi *Anna és Lilla* születése után: olyan volt, mintha mindig is velünk lettek volna, mintha mindig is így, hárman, majd négyen alkottuk volna a családot.

E kíváncsiság okán-e vagy más miatt, nem tudom biztosan, mindenestre a *Heti Válasz* Kiadó tavaly novemberben megjelent, *Isten hozott! – Vallomások apaságról, anyaságról* című interjúkötetében is egy hasonló témájú beszélgetés érintett meg a legjobban. *Gál Magdolna* egykori magyartanár egyedül fogadott örökbe és nevelt fel négy tartósan beteg gyermeket; ennek szépségeiről és nehézségeiről mesélt nagy nyíltsággal *László Dóra* kérdéseire válaszolva.

Természetesen a többi tizenhat interjút is nagy érdeklődéssel és meglepéssel olvastam. A szerzők és *Szőnyi Szilárd* szerkesztő jóvoltából, nem utolsósorban pedig az interjúalanyoknak köszönhetően, ezúttal is igényes és tartalmas könyv született. A korábbi öt kötethez hasonlóan ebbe a gyűjteménybe is olyan beszélgetések kerültek be, amelyek nemcsak a felszínt kapargatják meg, hanem a mélybe – sőt mi több: a magasba, a Magasságos felé – is néznek.

Kik szólalnak meg? Az előszóból idézek: „Gyermetelenek és sokgyermekesek, meddők és örökbefogadók, anyák és apák. Az életét a gyengéd születésre feltevé baba és az orvos, aki immár évek óta nem végez abortuszt. Szerzetes és lelkész [az evangélikus *Bálintné Varsányi Vilma*], a sérült fiát gyászoló, majd egyéni tragédiája tapasztalatait mások szolgálatába állító anya. Akik nélkül nincs gyerekek: a nagy magyar mesélő [*Csúkas István*] és a minden családban otthonos gyermekdalszerző [*Gryllus Vilmos*]. A Bőjte Csaba egy-

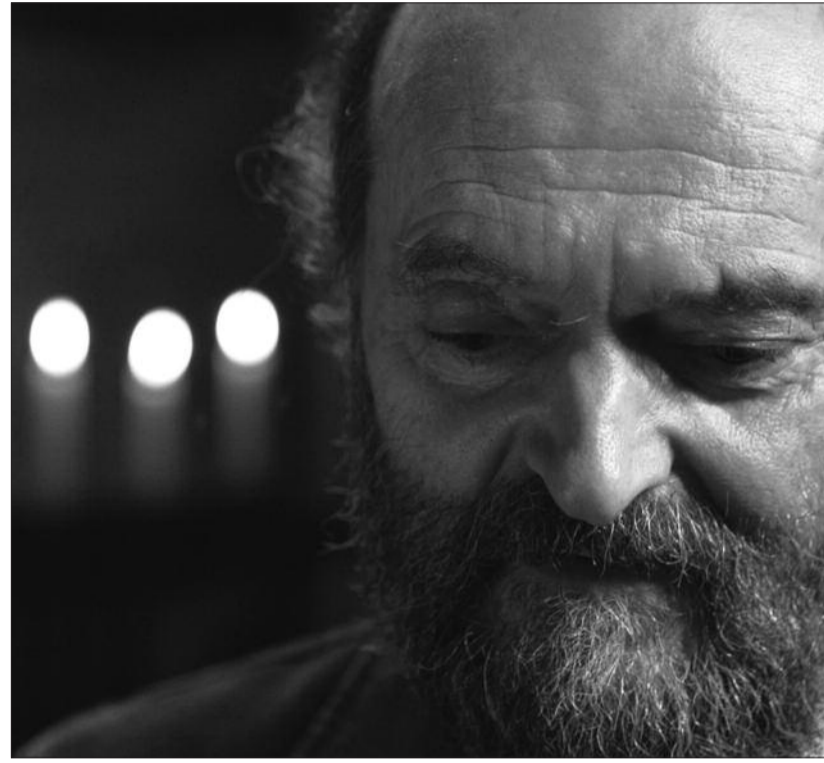
kori »árvájából« lett szásvárosi nevelőnő, a Németországból visszatért gyermekszívsebész és a megejtően hitelen politikus feleség. A népszerű tejesember, igazgatónő Belgiumból és a hitvese fél veséjével élő családapa.”

Olyan nők és férfiak, teszem hozzá már én, akik „Isten hozott!” felkiáltással fordulnak a gyermekekhez, legyen szó akár a sajátjaikról, akár másokéiról, egészségesekekről vagy betegnek/problémásnak tituláltakról, nélkülözésben vagy bőségben nevelkedőkről. Rájuk bíztak – és ők, a Mindenható segítségével, a tőlük telhető legjobbat, legtöbbet adják, hogy méltók legyenek e bizalomra. „Nekem mindig erőt adott, hogy egyszer kimondtam: örökbefogadás. Az örökbefogadás: örök befogadás...” – fogalmaz a már említett interjúban *Gál Magdolna* arra válaszolva, hogy szerinte mi a sikeres adoptálás receptje.

Ízlelgetem a szavakat: „örök befogadás”. És akkor rádöbbenek, hogy végző soron gyermekeink nevelése közben mindannyian ezt tesszük: örökre befogadjuk őket a szívünkbe – mint ahogy Krisztus is befogadott minket Isten dicsőségére (vö. Róm 15,7b).

■ – VITÁLIS –

Isten hozott! – Vallomások apaságról, anyaságról. Heti Válasz Kiadó, 2014. Ára 3300 forint.

KEPKOCKA A PORTREFILMBŐL

körülkerített park előtt, míg mögötte egy közönyös közmunkás szemetet szed. A képek alatt mindvégig zene szól – bár ezt csak mi halljuk, akik az *Arvo Pärt* nevű, észt származású „kortárs egyházzeneszerzőről” szóló portréfilmet nézzük a Budapest Music Center kottatárában február 11-én, alkonyattájt.

A Magyarországi Észt Intézet nyolcalkalmas vetítéssorozata az idén nyolcvanéves, kevésbé közismert komponista előtt tiszteleg. A fentebbi jelenetek *Dorian Supin És lőn este és lőn reggel* című filmjéből valók, amely egyfajta előszóként is szolgálhat a soron következő alkotásokhoz. Mindegyik az *Arvo Pärt*-féle, archaikusan modern atmoszférát igyekszik felmutatni, a legtöbb esetben játékfilmes aláfestésként használva a műveket. Az első izben megtekinített mozgókép azonban inkább a

rendkívül hányattatott életútból (szovjet elnyomás; emigráns lét Bécsben, illetve a film egyik fő színteréül szolgáló hajdani Német Demokratikus Köztársaságban), inkább különböző hétköznapi helyzetekre fekteti a hangsúlyt. Családi események, koncertpróbák, lemezfelvételek váltják egymást, illusztratív, ugyanakkor áttetsző kulisszákat képezve a hangzó anyagnak.

De hiszen a bevezetőben említett urbánus környezet is valamifajta lepel volt a láthatatlan valóságban. Ezért ezeken az akár semlegesnek vagy érdektelennek tűnő történéseken túl is találunk valamit, ami csak a zene nyelvén fedheti fel magát. A ritkán megszólaló szerző szavainak (pont a sok „hallgatás” miatt) nagyobb súlyuk van, mint ha – egy hagyományos portréhoz hűen – folyamatosan beszédre lenne kényszerítve. „En va-

Az életöröm nagy festője

Csók István emlékezete

► Kellene az évfordulók, hogy megemlékezzünk kedves festőinkről, újból fölfedezzük, megkeressük régi alkotásaikat. Sokszor ez az új találkozás megfakítja a róluk kialakult képet, más megvilágításba helyezi; *Csók István* esetében friss ragyogásban látom gazdag munkásságát. Hosszú életében (kilencvenhat év adatott neki) fölfelé ívelt pályája, és a teljesség ígézetében élt.

Sétálva a Magyar Nemzeti Galéria kincsei között, mindig megkeresem első, nagy sikerű képét: „*Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre*” (*Úrvacsora*). Egresi parasztlányok lépdelnek az evangélikus templomban. Lágy szövésű tónusa, az oltárterítők leheletszerű finomsága, a jézusi csend a lélek kitarukozását örökíti meg. Csak ámul az ember, ha a dátumot olvassa: a festményt mindössze huszonöt évesen alkotta a München, Párizst megjárt ifjú mester.

Fontos állomása munkásságának az *Árvák* című képe, amelyen a két színés sokaságát kereste. A *Báthory Erzsébet* a történelem kegyetlenségét mutatta föl. Franciaországi hét termékeny évéből a *Műteremsarok* és a *Thámár* emelkedik ki, gyönyörű alkotás sorozata...

1911-ben hazaköltözött, s attól kezdve Budapesten élt. Idehaza érte el művészete tetőpontját remek tájképeivel, virágcsendeleeteivel, valamint a kislányáról, *Züzüről* festett ciklusával.

Züzü portréi végigkísérték életét. Hétköznapi és ünnepesték váltakoznak a színdús kompozíciókon. Mintha végleg letisztult volna, egyszerűbb és líraibb. Züzü karácsonya csupa csillogás, betegsége csendes szomorúság. Kis csodák, a család szeretetteljes életének órái elevenednek meg.

Találón fogalmazott *Végvári Lajos* művészettörténész: „Formai kultúrája és lelki elköteleződése egyaránt *Renoir* rokonává tette. Hozzá hasonlóan művészetében a nő, akár divatos ruhájú figura, akár akt, rendkívül nagy szerepet játszik. A francia festőre emlékeztet érett műveinek színesége, atmoszferikus gazdagsága is.”

CSÓK ISTVÁN – ÚRVACSORA

Csók István születésének százötvenedik évfordulóján a Várkert bazárban gyűjteményes kiállítás nyílt *Csók – A derűs élet festője* címmel. Sikeres válogatás, hiszen a festő a legnépszerűbb képek gazdája. A július elejéig látogatható időszakon megtekinthető mintegy hetven alkotás a szépség, a derű és az öröm üzenetét közvetíti. Kiegészítve személyes tárgyaival, legelőbb saját festőállványával, amelyen a sok remekmű készült. És a finom tanulmányrajzok, ötletek, kísérletek a megújulás szándékával...

Nem volt újító, mint *Rippl-Rónai*, de művészete őrizte a nagybányaiak minőségét. Nem hozta föl korának problematikus mélységeit, de mindent felhasznált, beépített képeibe. Kevés olyan mestere volt a színeknek, mint ő, és kevesen tudtak annyit életörömet és szépséget megfogalmazni.

Mai, tragédiákkal, kis háborúkkal teletűzdelt világunkban jó megmerítkezni Csók István üde, tavaszi festészetében. A magyar népi viselet színességében. A tiszta-szép arcok hitet és reményt sugároznak a messihszázadból, nem múltó ragyogással.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Amerikai önkéntesként Magyarországon -

„Az öröm új forrását fedeztem fel az evangélikus énekekben”

► **Kristell Caballero Saucedo** fiatal, afromexikói származású, világot járt politológus és spanyol szakos tanár. Nagy lendülettel érkezik a találkozóra, energikusan gesztikulál. Az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyház (Evangelical Lutheran Church in America, ELCA) szervezésében önkéntesként vesz részt a *Fiatal felnőttek világméretű misszióban* nevű programban. Magyarországi szolgálatáról, tapasztalatairól, a magyar nyelv nehézségeiről, a kisebbségek helyzetéről kérdeztük.

– *Hogyan került Mexikóba az Egyesült Államokba?*

– Mexikóban, Morelos államban születtem. Édesanyám második házassága révén költöztünk Minneapolisba, Minnesota államba, amikor tízenegyes éves voltam.

– *Ez elég nagy váltás: Mexikó déli tartományából az Egyesült Államok legészakibb tagállamába. Hogy viselte?*

– Valóban, nagyon meleg éghajlatú vidékről származom, amely közel esik az Egyenlítőhöz. Emlékszem, novemberben érkeztem meg Minnesotába, és elszörnyedtem: Úristen, mit keresek én ezen a hideg helyen?! A másik emlékem a nyelvvél folytatott küzdelem; az elején semmit nem értettem az általános iskolában. Tele voltam félelemmel, és magányosnak éreztem magam. Az osztálytársaim viszont sokat segítettek, nagyjából egy év alatt sikerült elsajátítanom az angol nyelvet, és új barátokra is leltem.

– *Az egyetlen már nem kellett a nyelvvél megküzdenie. Miért a St. Olaf Főiskolát választotta?*

– Nem rendelkezem evangélikus háttérrel, katolikusnak keresztelték. A St. Olaf norvég alapítványi magánfőiskola, az oktatás színvonala magasabb, mint az állami intézményekben. A csoportok itt kisebbek – nem akartam kétszáz hallgatóval együtt hatalmas termekben tanulni. Nagyon fontosak voltak számomra a kis csoportos szemináriumok, a legnagyobb csoport létszáma sem haladta meg az ötven főt. Emellett a főiskola jól szervezett ösztöndíjas rendszerben működik, és egy nagy területen elhelyezkedő, gyönyörű kollégiumban lakhattam.

Politikatudományból és spanyol nyelvből diplomáztam 2013-ban. A következő évben Fulbright-ösztöndíjként kutattam Mexikóban, a témám az afromexikói etnikai kisebbségi jogainak alkotmányos elismerése volt. Brazília után Mexikóban él a legtöbb afrikai leszármazott, akik keveredtek az őslakosokkal, de Mexikóban volt a legnagyobb a felszabadított feketék aránya.

– *Kinézetre is afromexikói leszármazottak tűnik; a saját családfáját is kutatta?*

– Nos, igen, erős a gyanúm, hogy édesapám afrikai származású. Nagyon nehéz ennek utánajárni, de ő Veracruzban született, és ez volt az afrikai rabszolgák Mexikóba irányuló kereskedelmének fő tengeri kikötője. Mexikó azonban egy nagy olvasztótégely, nagyon nehezen lehet pontosan feltérképezni valakinek a családfáját.

– *Éppúgy, mint Közép-Európában. El is jutott Veracruzba?*

– Nem, a dél-mexikói Oaxacába mentem; ez az állam általában – Chiapas és Morelos mellett – a zapatista mozgalomról ismert. Ez volt az első mexikói állam, amely alkotmányában elismerte az afromexikóiak különálló etnikai népcsoport státuszát.

– *Hogyan került kapcsolatba az ELCA „Fiatal felnőttek világméretű misszióban” elnevezésű projektjével?*

– Nagyon sok hallgató jelentkezik a diploma megszerzése után erre a programra, igen népszerű. Először a Dél-afrikai Köztársaságban töltöttem, egy hónapos szemináriumon hallottam róla, az egyik hallgató ott vett részt a misszióban. Később, amikor a legjobb barátomat látogattam meg Mexikóban, kiderült, hogy az ő egyik ismerőse az ottani programban dolgozik. Találkoztunk, és sokat beszélgettünk a projektről, nekem is megtetszett a lehetőség. Be is adtam a jelentkezésemet, és néhány bevezető interjú után túljutottam az első körön. Ezután Wisconsinba kellett mennem egy háromnapos meghallgatásra.

– *Hosszadalmas folyamat...*

– Igen; először bemutatták a programot, utána további interjúkban mérték fel, kinek melyik projekt felel meg a legjobban. Engem a közép-európai és az egyesült királyságbeli programhoz irányítottak, mert én eredetileg is Európába szerettem volna menni. Az Egyesült Királyság volt a célom, mivel az angolt anyanyelvi szinten beszélem.

– *Talán Spanyolországba is jelentkezhetett volna.*

– Ott nincs jelen a program. Európában csak Magyarország és az Egyesült Királyság szerepelt a kínálatban. Az Egyesült Királyságból elutasították a jelentkezésemet, így hát válasz-

tanom kellett Dél-Afrika és Magyarország között. Egy hétig gondolkodtam. Az afrikai vagy a dél-amerikai missziós szolgálat nagyon sablonosnak tűnt, én valami más szerettem volna csinálni. Ezenkívül arra is kíváncsi voltam, hogyan fogadnak egy színes bőrtűt Európában. Afrikában nem nagy szó feketének vagy félvérnek lenni, nem nagyon különböztem volna a helyiektől. Itt viszont különleges vagyok, noha sok ember zavarba jön, amikor találkozunk, mert romának néznek. Persze szerintem a napnál is világosabb, hogy nem Európából származom.

– *A magyarországi szolgálat helyszíneit, a feladatokat Ön választotta?*

– Semmit sem tudtam a magyarországi szolgálatról, csak egy hónap-pal az ideutazásom előtt tájékoztattak a részletekről. Mindent előre

ERIN STRYBIS FELVÉTELEI

rögzítették: az utazást, a helyszíneket, a feladatokat, nekem tehát csak meg kellett érkezniem. Tavaly, szeptember elején kapcsolódtam be a programba Budapesten, és július elejéig leszek itt; akkor lesz Szlovákiában egy találkozó, ahol megvitátjuk a tapasztalatainkat a többi önkéntessel.

– *Minden résztvevőt családnál helyeznek el?*

– Nem, tulajdonképpen én vagyok az egyetlen, akit egy család fogadott be. A program magyarországi koordinátora, *Fabiny Kati* ajánlotta nekem *Zászkaliczky Zsuzsáék*at. Nagyon szerencsésnek mondhatom magam, hogy velük lehetek; a többiek bérelt lakásban laknak, egy önkéntes pedig öregek otthonában. Központi irodánk nincs, a régió koordi-

lóban, már többször kerültem hasonló helyzetbe. Nagy változás volt a kollégiumba költözésem is, noha az Minneapolisban belül történt. Viszont otthon inkább alsó középszintűbe, kevert lakosság körében éltünk, a kollégiumban pedig inkább felső középszintűbe, fehér bőrű egyetemisták vettek körül. De hat hónapot töltöttem Argentínában is, ösztöndíjként. Tanulom a magyar nyelvet, mert érdekel, de a szolgálatban nincs rá szükségem.

– *Azért ez a szolgálat jellegétől is függ.*

– Természetesen, de én spanyol és angol nyelvet tanítok, ehhez nem előfeltétel a magyartudás. Meg szeretnék tanulni magyarul, járok magántanárhoz, de a sok teendő mellett na-

A Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban angolt tanítok, főleg kis, két-három fős csoportoknak; itt szintén a beszélt nyelv gyakorlása a fő tevékenység. Nyelv használása a tanulóknak, hogy az élő nyelvet hallhassák egy anyanyelvű tanártól. Mindenféléről beszélgetünk. Egyszer például előadást tartottam a háladáás napjáról az őslakos indiánok szemszögéből nézve, de személyes ügyekről, tervekéről is szó esik.

A harmadik szolgálatot a Phiren Amencánál végzem. Ez egy civil szervezet roma és nem roma önkéntesekkel, akik a diszkrimináció, a rasszizmus és az idegengyűlölet ellen lépnek fel. Közösségfejlesztő hálózatban erősítik a romák és nem romák közötti párbeszédet.

– *Milyen célokat szeretne megvalósítani a program keretében?*

– Fő célkitűzésem, hogy egyfajta nagykövetségként ápoljam az amerikai és a magyar evangélikus egyház közötti kapcsolatot, hogy – feladataimat a legjobb tudásom szerint végezve – erősítsem az összeköttetést. Szeretnék helyt állni a tanításban és részt venni a kőbányai gyülekezet életében. Továbbá szeretnék minél többet tanulni ezektől a közösségektől – sok párhuzamot látok a magyarországi romák és az egyesült államokbeli kisebbségek helyzetében. Szeretném megosztani az emberekkel a tapasztalataimat. Természetesen nem itélkezni akarok, hanem egy tárgyilagos kívülről szemével láttatni a véleményemet.

– *Kíváncsian hallgatom a párhuzamokat!*

– A kisebbségek kérdése mindkét országban kényes téma, óvatosan kell kezelni. A velük szemben megfogalmazott társadalmi előítéletek hasonlóak, ahogy a szegény rétegek nagy aránya is. A negatív képzetek elsősorban gazdasági és történelmi gyökereket, a gazdasági recesszió idején a bevándorlók elleni hangok is fel erősödnek. A politikusok kihasználják az emberek csalódottságát és féltelmeit, ellenségképet gyártanak, bűnbakokat keresnek.

– *Milyen tapasztalatai vannak a magyar evangélikus közösségekkel?*

– Nagyon élvezetes a gimnazistákkal beszélgetni, tőlük tanulom a legtöbbet. Rajtuk keresztül bepillantást nyerhetek a magyar fiatalok gondolkodásmódjába, világképébe. Előzetes tapasztalataim a magyarokat barátságosan, hívős embereknek mutatták, de a tanítványaim, a fogadó családom és a gyülekezet éppen az ellenkezőjét bizonyítja: megismertem a magyarok szeretetteljes, befogadó oldalát. Nagyon sok időt töltök *Fabiny Kati*val és a családjával is, igazán otthonosan érzem magam közöttük.

Amikor csak tehetem, eljárom a vasárnapi istentiszteletre. Sok mindent nem értek, de a liturgia nagyon érdekes, és nagyon élvezem az evangélikus énekeket. Nagyon tetszik, hogy ilyen nagy szerepe van az orgonazenének és a koráloknak, általuk könnyedén azonosulni tudtam az istentisztelettel. Sajnos többnyire csak hallgatom őket, de néha én is be tudok kapcsolódni; az öröm új forrását fedeztem fel az evangélikus énekekben. Itteni „családom” is zenerajongó, szinte mindenhol énekszóval mennek. Nem melleleg szerintem a magyar nyelvnek gyönyörű a hangzása, ez az énekekben különösen jól érvényesül.

■ WALKÓ ÁDÁM

– magyar önkéntesként Közép-Amerikában

„...fogadjátok be egymást”

► „Mit kerestél te Haitin?” – teszik fel a kérdést sokan, tudván, hogy ezt a tanévet a Trinity Lutheran Seminary (Columbus, Ohio, Amerikai Egyesült Államok) töltöm mint az Evangélikus Hittudományi Egyetem ösztöndíjasa. Az úgynevezett J-term, azaz januári időszak keretén belül minden itteni teológus diáknak kötelező részt vennie valamilyen gyakorlati kurzuson. Több lehetőség közül végül a Haitian Timoun Foundation által támogatott, a misszió témájával foglalkozó tanulmányutat választottam.

A Karib-tenger hullámaival körülvett, gyönyörű természeti adottságokkal rendelkező országot szívet szorongató adatok jellemzik: az egy főre jutó éves bruttó hazai termék (GDP) mindössze ezernyolcszáz amerikai dollár (ugyanaz a mutató az Egyesült Államokban ötvenháromezer); az írástudatlanság aránya 48%; a munkanélküliség magasabb, mint 50%; nincsen kiépítve az ivóvízhálózat; az átlagéletkor huszonhét év; a gyerekek mindössze 19%-a fejezi be az általános iskolát, 8%-a a középiskolát, és kevesebb, mint 1%-uk végzi el az egyetemét.

szágába vettük utunkat, ilyen kérdésekkel foglalkoztunk hat napon keresztül szemináriumokon Denverben (Colorado), az Abiding Hope nevű gyülekezetben. Örömteli tény, hogy a közösség tagjai szoros kapcsolatban vannak a Haitin élőkkel, rendszeresen látogatják ottani barátait, megélve az evangélium üzenetét.

Első utunk a fővárosba, Port-au-Prince-be vezetett, ahol a Wings of Hope elnevezésű otthonban lakó, mentálisan sérült gyerekekkel találkoztunk. A közös éneklések, beszélgetések, úrvacsorás istentisztelet egy családdá

fűzetüket, vonalzójukat, színesceruza-készletüket. Nehéz visszaadni az arcukra kiülő, fülig érő mosolyt... Jó volt látni a majdnem kész új iskolát, amely élhetőbbé fogja tenni a mindennapjaikat.

A Help elnevezésű szervezetnél olyan fiatalokkal találkoztunk, akiknek lehetőségük van egyetemen tanulni. Daniel például egy négyéves amerikai ösztöndíj után természetesen tartotta, hogy visszatér hazájába, és ott próbál tudásával segíteni.

A koszos, fertőzött, zsúfolt város után bepillantottunk a civilizációtól távol eső, kis hegyi falvak életébe. Az ott élők a személyes, lelki támogatás mellett a mindennapi megélhetésükhöz is segítséget kapnak az alapítványtól: ellátják őket faházak, kunyhók építéséhez szükséges anyagokkal, illetve támogatják őket az állattenyésztés fejlesztésében.

A fásasztó „téli” – plusz harmincöt fokos – nappalok után esténként más-más diák tartott áhítatot, amelyek mindegyike hosszas lelki-teológiai beszélgetésbe torkollott.

Amikor visszatértünk Columbusba, másnap egy barátommal számomra új gyülekezetbe mentünk istentiszteletre. „Sokként” ért, amikor a kezdés előtti kávézás közben a következő haiti látogatásról beszélgettek körülöttem. Aztán az igehirdetés utáni imádságban a Haitin élő testvérekért, barátokért imádkozott a lelki. Felemelő érzés volt.

Az országot elhagyva sem szűnt meg a kapcsolat az amerikai gyülekezetek és a HTF által támogatott intézmények között. A gyülekezetek az anyagi támogatáson kívül évente több utat szerveznek, hogy fenntartsák a személyes kapcsolatot, és hogy közösen éljék meg az evangéliumot.

Úgy gondolom, nem kell Haitit elmenni, „Haiti” Magyarországon is létezik. Ahogy az evangéliumokban Jézus is inkább többes, mint egyes számban szól hozzánk, úgy nekünk is mint egyháznak a közösségi hit megélésére is koncentrálnunk kell. A feltámadott Krisztussal való kapcsolatra, amelyet megélhetünk a szegényekkel, esetekkel, barátainkkal.

Más emberként jöttem vissza, nem magam mögött hagyva a tapasztalatokat, áldásokat, hanem továbbgondolva őket, hogy az idei év igéje nap mint nap valósággá váljon: „...fogadjátok be egymást, ahogyan Krisztus is befogadott titeket Isten dicsőségére.” (Róm 15,7)

■ HORVÁTH-HEGYI ÁDÁM

A 2010-ben bekövetkezett földrengésnek háromszázezer áldozata volt, és egymillióan váltak hajléktalanná. A Haitire utazó veszélyes fertőzéseknek van kitéve, ezért a hepatitis A elleni védőoltás, valamint a malária és a tífusz elleni gyógyszerek szedése kifejezetten ajánlott. Így jártam el magam is kilenc teológustársammal és dr. Rick Bargerrel, a Haitian Timoun Foundation (HTF) alapítójával, szemináriumunk rektorával együtt.

Miért pont Haiti? Mit nevezünk misszióknak? Milyen a Jézus által átforgalmazott vezető, gyülekezet? Hogy lehetünk Krisztus hiteles tanúi? Mi a különbség a technikai és az alkalmazkodó egyház között? Gyülekezeti tagság vagy a gyülekezettel való eleven kapcsolat? – Mielőtt a világ egyik legszegényebb or-

kovácsolt bennünket. Ilyen, amikor a Szentlélek munkálkodik bennünk, közöttünk.

Az otthon korábban tíz éven át igazgató Luckner „Maya” Fond-Rose bizonyágtétele mindannyiunk szívét megérintette, és alázatra szólított bennünket. Maya elmondta, hogy utcagyerekként nőtt fel, és sokáig hajléktalan volt. Később találkozott az Abiding Hope gyülekezet elöljáróival, és felismerte Krisztus mindenkire kiható szeretetét. Ma a HTF egyik vezetője, és Krisztussal való napi kapcsolatából merítve segíti azokat, akik hasonló cipőben járnak, mint egykoron ő.

Jacmelben, ahol a fő bázisunk volt, a Trinity House nevű otthon százhuszonöt gyermekének közösen osztottuk ki első iskolatáskájukat,

A szerző haiti gyerekekkel – barátkozás Jacmel utcáin

FEBRUÁR 25. – A KOMMUNIZMUS ÁLDOZATAINAK EMLÉKNAPJA

Nemzetirtó indulatok

▶ Ismeretes, hogy a kommunisták elsősorban osztályalapon gyilkoltak embereket, etnikai alapon „csak” másodsorban. Nem tehettek másként, mert *Lenin* diktátumát kellett követniük: a belső ellenség megsemmisítése előtt gondolni se lehet a külső ellenséggel való foglalkozásra. De mi van akkor, ha a „belső ellenség” nem az osztályellenség soraiból való, hanem a nemzetiségéből?...

■ ÁMON ANTAL

1927. július 20-án *Sztálin* felhatalmazta a belügyi komisszárt, *Nyikolaj Ivanovics Jezsovot*, hogy tartóztassa le és deportálja a szovjet hadiiparban tevékenykedő összes német származású dolgozót, tekintet nélkül arra, hogy valaha is voltak-e német állampolgárok vagy a német kommunista párt tagjai. Bárki, akire a németiség gyanújának árnyéka vetült, ezen eljárás alá eshetett. Az úgynevezett „német művelet” során több mint negyvenezer személyt küldtek halálba az ítélő trojkák, a három főből álló bizottságok. No de dolgozhatott ennyi német a szovjet hadiiparban?

A Szovjetunióban nagy számban éltek németek (összlétszámukat az 1940-es évek elején még egymilliónál többre becsülik) szétszórtan is, meg – például az 1918–1941 között névleges autonómiát is élvező Volgai Német Köztársaságban – tömbben is. Rajtuk kívül azonban sokan estek a „német művelet” áldozatául azok közül is, akik hittek a kommunista ígéreteknek, és épp egy alakuló földi paradicsom építésének a kedvéért vándoroltak a Szovjetunióba...

Egy korai vezérelve a bolsevikok nemzetirtásának az volt, hogy akik kisebbségi létükkel fenyegették a városok, illetve területek homogenitását, azokat esküdt ellenségnek nyilvánították. Így észtek, lettek, koreaiak, finnek, kurdok, görögök, örmények, törökök, bolgárok minősültek a szocializmusra veszélyesnek, legalábbis akkor, ha a saját kijelölt területükön kívül találtak. A fent említett „német művelet” csak bemelegítés volt ahhoz képest, ami következett.

Volgai német evangélikusok egy csoportja sztálini munkatáborban

Egy korábbi, a kommunizmus áldozatainak emléknapijára ugyancsak az *Evangelikus Életnek* írt cikkemet (2013/9., 5. o.) az angol alsóházban 1946. november 2-án elhangzott, híres miniszterelnöki mondattal fejeztem be: „We killed the wrong pig.” (Azaz: a rossz disznót vágtuk le.) Az olvasói visszhangokból kitűnt, hogy *Winston Churchill* kijelentése sokakat a meglepetés erejével ért. Pedig e kinyilatkoztatás egyáltalán nem volt előzmény nélküli. Valójában ugyanis *Churchill* már mintegy másfél évvel azelőtt „tettlegességre” is elszánták magukat.

Erről – egyebek mellett – ezt olvashatjuk *Richard J. Aldrich The Hidden Hand: Britain, America, and Cold War Secret Intelligence* (Az eldugott kéz: Anglia, Amerika és a hidegháborús titkosszolgálat) című könyvében: „Napokkal Németország kapitulációja után, 1945 májusában *Churchill* elrendelte egy szovjetek elleni haditervezet elkészítését. Míg 1944 folyamán a Whitehall hidegháborúja még csak titkosszolgálati előjelzésekre koncentrált, mostanra a cselekvés lett a téma.

Churchill kifejezett célja a »Szovjetunió kiküszöbölése« volt. A haditervezet fedőneve az »Elképzeltetlen hadművelet« (Operation Unthinkable) lett, és csak 1999-ben (!) oldották fel a titkosítását. A terv brit és amerikai csapatok százezreivel számolt, akiket százezer újra felfegyverzett német katonára támaszkodva volt abban, hogy meglepetésszerű támadást intézzenek a háborúban kimerült keleti szövetséges ellen. Miközben a királyi légierő szovjet városokat támadna észak-európai támaszpontokról.” (57–58. o.)

„Felszabadító és felszabadított” kommunisták

1945 januárjának Budapestjén

Részletek *Raffay Sándor* püspök önéletrajzi feljegyzéseiből (eddig publikálatlan gépelt kézirat az *Evangelikus Országos Levéltár* gyűjteményéből)

Nagyon nyomasztó hangulatban éltük át a nyilasok pár hétig tartó garázdálkodását. Abszolút tehetetlenek voltunk. A németek mit sem adtak rájuk, a magyarok semmibe vették rendelkezéseiket. Szomorú volt, mikor *Szóllósi* kijelentette, hogy hiába kérjük Budapest nyílt várossá nyilvánítását, mert a németek már ebben a kérdésben döntöttek: itt akarják feltartóztatni az orosz hadsereget. Azaz nem törődnek, hogy a lakosság meg a város tönkremegy. Ugyanilyen lehangoló választ kaptam arra a kérésemre is, hogy a hidakat ne bántásák. A németek elhatározták, hogy felrobbantják őket.

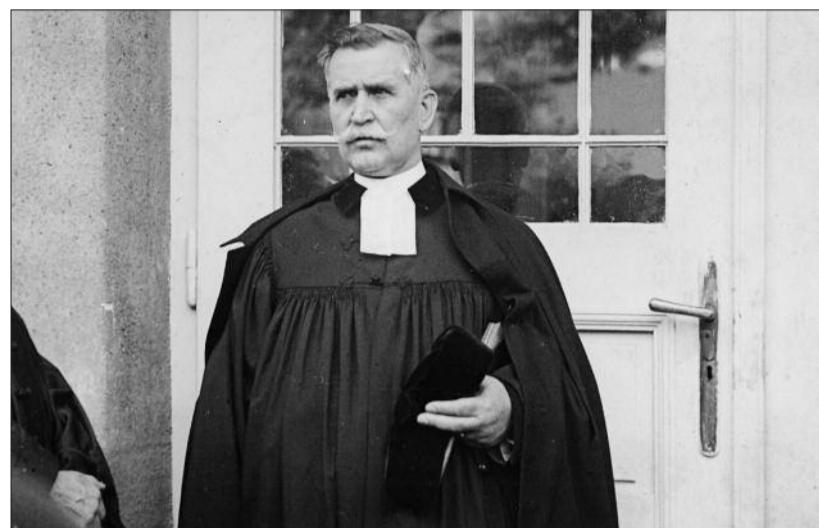
A németek vidéken is embertelenkedtek. Az aszói intézetünket formálisan kifosztották, az internátusnak összegyűjtött élelmiszereket, de még a matracokat is felpakolták. Rákoskeresztúron éjjel 11 órakor parancsolták ki árváinkat otthonukból, és arra kényszerítették, hogy a hat-tíz éves gyerekek hiányos öltözetben, sötét éjjel botorkáljanak a húsz kilométerre eső budapesti anyaházba. Itt német tiszt is volt beszállásolva, akik közül az egyik mindjárt reggel katonai teherkocsit küldött az árvák ágynevelőjéért és ruháért, de mire kiértek, az árvaházat teljesen kifosztva találták, stb., stb. Ezek és ilyenek miatt utálta meg a németeket még az is, aki előbb németbarát volt.

Az orosz „felszabadítás” azonban még szomorúbb és kínosabb volt. (...) Amit a német propaganda mondott az oroszok garázdálkodásairól, az enyhített gyermekes rideg valóság-hoz képest.

Az orosz katonák féltelenségének nincs határa. Hogy házukat a védettségek mellett is mindenből kifosztották, ezen nem is csodálkoztunk. Hogy az autómot elviszik, arra el voltam készülvem. De miért kellett a püspöki hivatal minden szekrényét feltörni, az összes iratokat szétszórni, befőtten és emberi ürülékkel minden bútort elgylázní, a WC helyett a szobákba, az ágyakra stb. piszkítani – ezt igazán nem lehet megérteni még a barbárság legnagyobb mértékének felvételével (*fel-tételezésével* – a szerk.) sem. Ahol a lakásban zárt ajtót találtak, feltörték, a zár mellett lévő betéteket kivágták, a feljárnál lévő üveges ajtókat beverték, de a zárt is elrontották. Az éléskamrából mindent szétszórtak, például a zsákok is kiöntötték, ötven üveg befőtten elvittek, megettek, szétmázoltak, negyven tojásból rántottát csináltak, tüzelőnek a konyhaasztal fiókját használták fel. Ez a pusztítás az első csapat mulatsága volt. Nem vittek el ruhaneműt, csak szétszórták és bepiszkították.

A második raj már nem talált inivalót nálunk, tehát hozott máshonnan, s a már kissé rendbe szedett szobákat ismét feldúlták, ruhákat is vittek el, és nem engedtek felmenni senkit a lakásba. Egy rablócsoporthoz leányomat fent találta, amint rendezkedett. Egy csomó fényképet a kezébe vett, hogy lehozza, de a katonára revolvert szegezett a fejének, és nem engedte levinni.

A megszállás első két napján éjjel-nappal nem múlt el óra, hogy ne törtek volna ránk. Egyszer egy tiszt jött be egyedül, és zsebórát kért. Ébresztőórát kínáltuk, de az nem kellett

Raffay püspök felszenteli a kőbánya-tisztviselőtelepi templomot

neki. Harmadik éjjelen már a „felszabadító” hadsereg vadállatai a föld alatti átjárókon nőket hurcoltak fel az irodába, és ott fajtalanokdottak. Ezt több éjjelen át megismélték. Voltak, akik elszöktek előlük, és sikerült őket más föld alatti átjárókon kimenekíteni. Ha ugyan sikerült. Elég szomorú és szegényes, hogy egyik este a szomszéd OTBA (*Országos Tisztviselői Betegsegélyezési Alap* – a szerk.) egyik alkalmazottja két orosz katonával bejött a föld alatt hozzánk, hogy három főzőnőre volna szükségük. Tiltakoztam, hogy éppen püspöknél keres ilyeneket, a hosszabb időzés után el is ment cinkosaival.

Kibeszélhetetlen volt az a rettegés, amely a lakosságon urrá lett. Akik az utcára voltak kénytelenek kimenni, azokat rendszerint azonnal munkára kényszerítették. A munka pedig legtöbbször bolto és raktárak feltörése és a rablott holmik elszállítása volt. Voltak, akik vég vásznakat, ruhaszövetet, csokoládét, tíz-ötven kg cukrot, kávé stb. kaptak a katonáktól munkadíjba.

Nálunk meglepedett egy főhadnagy két katonával. A házmasterének jó dolguk volt, ellátták őket mindennel. A sok rablott dolgot szétszórtogatták. Az élelmiszek ezen a téren is jól boldogultak. Sok gaz is akadt közöttünk is, akik az oroszokat rávezették, hogy hol lehet még találni valamit. S minél több új csapat jött, annál gyalázatosabbá tették a helyzetet. A lakosság éhezett, mert sem a nyilasok, sem a „Vörös Miklós”-hadsereg nem gondoskodott élelemről. És az oroszok még az utolsó darab kenyert is felszedték és elvitték. Szomorú volt látni, hogy úriemberek baltával és késekkel hogy metélték le a még ehető húst az utcákon szanaszét heverő megfagyott lovakról. De hát enni kellett, jó volt már a dög is. Volt utca, ahol csaknem egymást érte a sok ló- és embertetem. Nem volt, aki eltemesse vagy legalább eltávolítsa őket.

Ablakunk alatt négy napon át hevert egy magyar katonai hullája. Végre az udvarban elföldelték. Mert minden ház udvara, kertje, a közterek szélében temetőkké váltak. A köztemetőbe kimenni nem lehetett, nem is volt sem ember, sem kocsis, amelyen kivehetnék volna a halottakat. Míg kihordták, beszélt az egyik vallásos, a holtak koporsó nélkül, három-négy sorosan voltak egymásra halmozva. Megegett, hogy a római katolikus, a református és az evangélikus lelkész

együtt állva végezte temetési szertartását, mert egyik sem tudta, melyik az ő halottja. Nem, nem kulturált világ ez már, amiben élünk, hanem a legszegényesebb visszahagyás az állati sorba. És még lapok jelennek meg, amelyek szabadságról és felszabadításról beszélnek.

Hogy milyen volt a felszabadítás, mutatja Deák téri viselkedésük. Hiába volt oltalomlevelük, vad katonák a pincében összezsúfolt százhatvanöt ember közé berontottak, a német lelkes kilencedik hónapban lévő feleségén erőszakot akartak tenni, s mikor a lelkész a védelmére kelt, puskatusal verték. Volt a légóhelyen egy könnyen sebesült orosz tiszt is. Szólt neki, hogy fékezze meg a katonákat, de az félrevonult azzal a kijelentéssel, hogy ő csak csapatban parancsol, de a katonákat kedvteléseikben nem gátolhatja. A lelkész nyomban más házba vitte a feleségét és a két kis gyermekét, el is helyezte az egyetemese egyház épületében, de mikor hazafelé tartott, elfogták, és azóta nem tudja senki (s ennek már tíz napja), hogy hová lett.

Különben is az oroszok csapatostul hurcolják el a „felszabadított” férfiakat, megborotválják a fejük tetejét, számmal látják el, és ismeretlen helyre hurcolják. Ez a szovjet szabadság és felszabadítás! Az angol rádió ígérgetése mind hazugság volt. (...) Ilyen a szovjet paradicsom képe és módszere a valóságban.

Fiam és leányom a Vigadó téren lakott. A sok bomba kiütte őket lakásukból. Előbb az óév utolsó délutánján áthurcolták hozzánk, amit lehetett. A többi ott maradt a cseledekre bízva. Leányom sok mindent elmentett, a fiamé viszont mindent ellopott. Mikor az oroszok rablásukat megkezdték, néhány ruhát és kevés enni-valót találtak. Mindent elvittek. A bútorokat pedig a magyar kommunistákkal és zsidókkal együtt járó orosz katonák hordták el. A Vörösmarty téren pedig az egyik ötemelekes palota óvóhelyén az oroszok felgyűjtötták a fekvőhelyeket, felégették mindent, és a szegény nyomorult lakókat hiányos ruhában, kenyértelen ínségben kiűzték az utcára. Sajnos a magyar kommunisták már ekkor rablásra indultak, és minden elvihetőt elhurcoltak. Egyik ismerősünk az ágynevelőre talált az egyik fosztogató „úr” kezikocsiján, és szólt neki, hogy az az övé. De a fosztogató elkergette, hogy azt bárki mondhatja, hogy az az övé, de ő azt mondja, hogy az az övé.

„Villamos” történet

A villamos méltóságát teljesen gördült be a megállóba. Régebbi típus volt: két lépcsőn felkapaszkodva lehetett a szerelvény belsejébe jutni. Az utasok szürke, unott arccal, némán álltak a félig telt kocsifelhelyében.

Galambósz néni készülődött a felszálláshoz. Látszott, megpróbáltatást jelent számára a magasság leküzdése, amit még két, a karján himbálódozó szatyor is nehezített. Fiatal, filigrán lányka kísérője nem igazán tüsténkedett a művelet megkönnyítése érdekében.

Az ajtó mellett átlagosan öltözött, divatosan borotvátlan, jókötésű, alacsony termetű cigány fiatalember állt. Meglátva a néni késlekedés nélkül lehajolt, hogy a néni alá nyúlva készségesen segítsen felfelé igyekvő utastársának. Az az csak segített volna, de az idős hölgy éles, felcsattanó hangon ráivallt:

– Mit csinál? Hogy gondolja ezt? Azonnal hagyja abba!

A közel állók felkapták a fejüket. Mind a hangnem, mind a felhőmálya belehasító rikácsolás, mind pedig a keresetlen szavak felkeltették az utasok érdeklődését. Mindenki odafor-

dult, a hátrébb állók a nyakukat nyújtogatták. Vajon mit csinálhatott a fiatalember – aki maga is megszeppent az éles hangtól –, hogy ilyen heves reakciót váltott ki a néniből? Értetlen arcok meredtek rá mindenhonnan.

– Jól van, na – mondta a férfi keményen és kissé modortalannul –, csak segíteni akartam.

– De így? – replikázott a hölgy. – Mit képzelsz? Ilyen durván?

A fiatalember megszeppenülten engedte el a néni karját, aki nagy ügyelbajjal, de végül felvászorgott a világot jelentő lépcsőn, ám közben sem hagyta abba a szitkozódást. Mikor elhelyezkedett, a kísérője felé fordulva – de mindenki számára jól hallhatóan – mondta tovább.

– Mit képzelsz? Azt hiszi, azért, mert rángat, könnyebb lesz a szatyor? – folytogott.

A fiatalember, akinek a mozdulataiban nem volt gorombaság, láthatóan bosszús és tanácstalan volt. Az idős hölgyre pedig rosszalló pillantások záporoztak innen is, onnan is, sőt néhányan nem álltak meg szó nélkül,

és – vérmérsékletük szerinti hevességgel – megjegyezték: inkább örülne, hogy van, aki segít.

Eközben a villamos megérkezett a következő megállóba. A segítőkész fiatalember a nyitott ajtón át villámgyors mozdulattal a járdára penderült, és szapora léptekkel elindult az alakját elnyelő sötétség felé. Valószínűleg nem hallotta már, amint egy bácsi utánaszólt, azaz inkább maga elé motyogta: „Csak kedvét ne szegje ez az incidens, el ne menjen a kedve a segítéstől!”

A jármű belsejében lassan elültek az indulatok, a közösségi véleményformálás véget ért. Úgy látszik, a néni is megunhatta a zsörtölődést, netán kiürült a „szitoktára”: ő is elhallgatott. Kísérője szótlanul állt mellette, és pironkoltva hajtotta le a fejét. Az utasok napirendre tértek a történet felett, s ki-kivisszatemetkezett gondolataiba, vagy a város esti fényeit fürkészte tovább.

„És amint szeretnétek, hogy az emberek veletek bánjanak, ti is úgy bánjatok velük.” (Lk 6,31)

■ GYARMATI GÁBOR

Az ősi átok megtörése

Kalafcsókja Turandotnak

Sorra újulnak meg a budapesti kulturális intézmények épületei: Erkel Színház, Zeneakadémia, Vigadó, Várbazár kiállító- és színházteremmel. Az elmúlt években városképet alakító épületek is készültek, mint a Nemzeti Színház, a Művészetek Palotája, a Bálna, a Budapest Music Center, az Akvárium Klub. Amerikában végzett nemzetközi felmérés szerint a világ két legszebb mozija az Uránia Nemzeti Filmszínház és a Puskin mozi. Budavár teljes rehabilitációja és a Városliget újjáépítése az új múzeumokkal lesz a következő évek jelentős eseménye. Mindezek mellett elkészült hosszú halogatás után a 4-es metró. Városrészek, terrek, utak, hidak épülnek, újulnak meg. Budapest a millenniumi építkezések óta még nem élt meg ilyen fejlődést; érzékelik ezt a városlakók és a turisták is.

Régóta készültem megnézni a felújított Erkel Színházat. 1911-ben adták át az akkor háromezer-kétszáz (!) nézőt befogadó „népoperát”. Sokszor elcsodálkozom, hogy népünk mire volt képes nehéz történelme folyamán. A rendszerváltás után néhány évvel bezárt a valamikor tömegeket vonzó színház. Egyik alternatíva a lebontás volt, ma mégis újra működik az igényesen megújított teátrum.

Giacomo Puccini nagyszerű művét, kedvenc operát, a *Turandot*-ot néztem meg. Szinte gyermekként találkoztam először a darabban. A szegedi operatársulat a világhírű *Gregor József* basszistával rendszeresen előadta előadásait a békéscsabai színházba. Így szerettem meg ezt a műfajt. Sorra vásároltam az operahanglemezeket is. A fotólaborban teljes hangerővel hallgattam Kalaf átütő áriáját. Apám megütközve kérdezte: „Megőrültél, fiam?”

A mű szövegkönyve a 12. századi perzsa *Ezeregy napok könyve* egyik meséje alapján íródott. A sikeres olasz zeneszerző hatvan-egynéhány évesen kezdte megkomponálni. Gégerák okozta halála megakadályozta a mű befejezését, de így is lassan száz esztendeje, hogy a világ operaházaiban kiemelkedő darabja ez a mű.

A távoli legendák, mesék világában született történet tanulságos aktualitásokat hordoz ma is. Az ősi Kína fő-

városában, Pekingben játszódik a történet. Turandot, a hidegszívű hercegnő annak adja kezét, aki megfejti találos kérdéseit. Akinek ez nem sikerül, annak fejét veszik. Így járt már sok kérés. Kalaf tatár herceg személyében

mezők között. Az evangélium is erről szól: Jézus megváltói műve Isten csókja a bűnében, sérüléseiben, gyűlölködésében vergődő világnak. Ez az a csók, amely a halottat is feltámasztja, és az átkot megtöri.

jelentkezik a következő jelölt. Magával a császárral az élen sokan próbálják lebeszélni a hercegnőbe szerelmesedett kérőt, de ő hajthatatlan.

Turandot drámai stílusban feltárja élete fájdalmát: egyik ösanyját a tatárok meggyalázták, ezért ő „senkivel nem fogja megosztani életét”, szívből gyűlöli a tatárokat, különösen, ha férfiak.

Kalaf megfejti a három rejtélykérdést, célratörő szeretete, szerelme és váratlan, forró csókja megoldasztja Turandot jégszívét és lelkét.

A dalmű ma is használható zene: a haragot, sérüléseket, fájdalmakat csak a szeretet gyógyíthatja meg népek, kultúrák, nemzedékek és ne-

A *Turandot* zenéje erős, izgalmas, különleges, semmihez sem hasonlítható. Átvezet a késő romantika korszakából a 20. század ellentmondásos világába. Egy sikeres alkotó élet minden tapasztalata, mesterségfogása sűrűsödik benne.

A Magyar Állami Operaház zenekara *Kesselyák Gergely* karmester vezetésével csodát művelt. A nagy Kalaf-áriának a legjobb énekeseket is megpróbáló csúcstát sajnos nem tudta kiénekelni a tenort. Ez meglepte a nagyszámú közönséget. A katarzist azonban az alkalmi defekt sem tudta elrontani.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

A hónap igéje

„Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk?” (Róm 8,31b)

Minél idősebb az ember, annál több ellenséget fedez fel az életében. A fiatalkori jó pajtasok ellenféllé válhatnak világnézet, politikai hovatartozás, szakmai versengés tekintetében. Felfedezük, hogy vannak rosszakarók, irigyek. Akár idegenek is. A bajban nem segítenek, hanem ok nélkül följelentenek, és kellemetlenséget okoznak az életünkben. De nemcsak az embereket, hanem a betegségeket, a nehézségeket, az öregedést is ellenségnek tekintjük.

Egy ellenséget azonban nem veszünk igazán komolyan: a „lelki hatalmasságokat”. Pedig ez az igazi ellenfél, és sokszor a minket bántó embert is így kellene látnunk: nem ő bánt minket, hanem rajta keresztül az ősellenség. Ahogy az ige mondja, nem test és vér ellen van küzdelmünk, hanem ezek ellen a fejedelemségek és hatalmasságok ellen (Ef 6,12).

Ezek el akarnak veszíteni örökre. Azt akarják, hogy ugyanaz legyen a sorsunk, mint nekik az Isten elleni lázadásért: örök és olthatatlan tűz (Mt 3,12), külső sötétség, sírás és fogcsikorgatás (Mt 22,13). Ezek meg akarják keseríteni a hívó ember életét emberi támadásokkal, betegségekkel, bajokkal (lásd *Jób könyve*). Már a földi életben megkötözötté tesznek embereket, akik félnek, rémálmaik vannak, hangokat hallanak, vagy esetleg csak érzéketlenné válnak Isten igéjére.

Gyerekkoromban szüleim távollétében a faluban babonás szokásból megmostak a szenes vízben. És volt egy ösöm is, aki annak idején részt vett okkult eseményen. Engem rémálmok gyötörték. Este már előre félttem, hogy aludni kell, és jönnek az álmok. Csak akkor nem félttem, ha édesapám oda-

jött hozzám. Egyszer azt tanácsolta, imádkozzam ezt az igeverset: „*Ha Isten velünk, ki ellenünk?*” (Róm 8,31b; újonnan revidéalt Károli-fordítás) Akkor ez rendszeres imádságommá vált. Minden fohászodást ezzel a mondatmal fejeztem be, még az imaházi imaórákon is. Fel is tűnt az embereknek. Isten hatalmas, mert elűzte ezeket a hatalmasságokat, és megszabadított a gyöttrő rémálmoktól.

Józsefnek ellenségeivé váltak a testvérei. József mégsem így tekintett rájuk, mert ő a szenvedésen keresztül megtanult könyörületnek, megbocsátónak és Istenben bizakodónak lenni. Ezért szívből ezt tudta nekik mondani: „*Ti gonoszt gondoltatok én ellenem, de Isten azt jóra gondolta fordítani...*” (1Móz 50,20; Károli-fordítás) Hiába volt a testvérek gyilkos acsarkodása József ellen vagy Potifár feleségének kicsinyes bosszúja a Potifár igazságtalan ítélete, József oda került, arra a helyre, abba a szolgálathoz, amelyet Isten neki szánt: *Cafenát-Pahneák*, azaz a „világ megmentője” lett.

Péld 16,7-ben ez áll: „*Mikor jóakarattal van az Úr valakinek útjaihoz, még annak ellenségeit is jóakaróivá teszi.*” (Károli-fordítás) Ha Isten velünk, sokszor még az ellenség szívét is úgy fordítja, hogy az jóakarónkká lesz.

Luther Márton azt mondta, hogy adjunk hálát a nehéz emberekért, akik „megkeserítik” az életünket, mert ők az igazi barátaink. Általuk közelebb kerülünk Istenhez, megtanuljuk az alázatot és a türelmet. Általuk és a nehézségek által Isten formál, megtisztít, mint a hétszer tisztított ezüstöt (Zsolt 66,10; Zak 13,9), hogy majd tisztán állítson maga elé bennünket azon a napon. Ha Isten velünk, akkor valóban, kicsoda ellenünk?

■ SZÉLL ÉVA ANNA

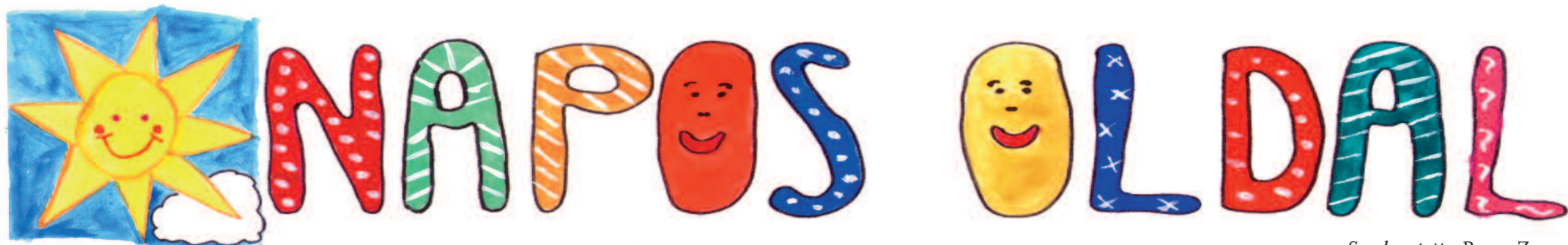
HETI ÚTRAVALÓ

„Isten... a maga szeretetét mutatta meg irántunk, mert Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor még bűnösök voltunk.” (Róm 5,8)

Böjt 2. hetében az *Útmutató* reggeli és heti igéi az Úristen mindhalálig engedelmes szolgálját láttatják: „Isten Fia szolgálai formát vett fel, és emberekhez lett hasonlónak; megalázta magát, és engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig.” (Fil 2,7,8; Lk) Mi az ő érdeméért kérhetjük: *Reminiscere!* – „*Gondolj, Uram, irgalmadra és kegyelmedre, melyek öröktől fogva vannak.*” (Zsolt 25,6) „Tekints reám, és könyörülj rajtam, mert szegény vagyok.” (GyLk 686) *Luther* szerint Jézus értünk volt engedelmes: „Krisztus az Atya iránti engedelmességből a bűnöst szerette; s ő Isten levele, amelyben tulajdon szemünkkel olvashatjuk az Atya akaratát. Istennél nincs más, csak kegyelem, amellyel táplál, hordoz és megtart.” Isten e megelőző és kegyelmes szeretetének e heti igénkből fakadó következménye: „*Ha tehát már most megigazított minket az ő vére által..., akkor, miután megbékéltettünk, még inkább üdvözíteni fog élete által.*” (Róm 5,9–10) Ez a mai helyzetünk: „*Mivel tehát megigazultunk hitből, békességünk van Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által. Óáltala járulhatunk hitben ahhoz a kegyelemhez, amelyben vagyunk...*” (Róm 5,1–2) De a gonosz szőlőművesek „*ezt mondták egymás között: Ez az örökös, gyertek, öljük meg, és miénk lesz az örökség! Megragadták, megölték őt, és kidobták a szőlőn kívülre.*” (Mk 12,7–8) Jeremiást meg akarták ölni, mert szólt: „*Most azért jobbitsátok meg útjaitokat és tetteiteket, és hallgassatok az Úrnak, a ti Isteneteknek szavára!* (...) *De tudjátok meg, hogy ha megöltök, ártatlan vér terhel benneteket...*” (Jer 26,13,15) Jób betegségekben is istenfélő, kitartóan feddhetetlen maradt: „*A Sátán... megverte Jóbot rosszindulatú fekélyekkel tetőtől talpig.*” A hamuban ülve mondta: „*Ha a jót elfogadtuk Istenből, a rosszat is el kell fogadnunk!*” (Jób 2,7,10) A pusztában vándorló nép vizet követelt; zúgolódott Mózes ellen, Istent kísértve, s ő szólt hozzá: „*Én majd ott állok előtted a sziklán, a Hórebben. Üss a sziklára! Víz fakad belőle, és ihat a nép.*” (2Móz 17,6) Isten világosságában mindnyájan bűnösnek bizonyulunk; ám „*ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő: megbocsátja bűneinket, és megtisztít minket minden gonosságtól.*” Mert van pártfogónk, aki „*engesztelő áldozat a mi bűneinkért.*” (1Jn 1,9; 2,2) Kérdezted, ki az. Jézus Krisztus az! Ő tanítványainak szólt haláláról és feltámadásáról: „...*az Emberfia emberek kezébe adatik!*” És egy kisgyermeket állított maga mellé példaként: „*Mert aki a legkisebb mindnyájatok között, az az igazán nagy.*” (Lk 9,44,48) Isten előtt igazzá nem a törvény cselekedetei alapján, hanem csak a Krisztusban való hit által lehetünk. Minden kegyelmet nyert christianus boldogan tesz bizonysgot Pállal együtt: „...*Krisztus él bennem; azt az életet pedig, amelyet most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki...*” (Gal 2,20) „Jézusom, Krisztusom, / Én szerelmemem! (...) // Egygylet lenni kíván / A szívem veled (...) // Hogy így mindörökké / Teveled legyek.” (EÉ 381,1,3,4) ■ GARAI ANDRÁS

NAPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

▶ Mint arról hetilapunkban többször is hírt adtunk, január 30-ától február 18-áig volt látogatható *Budai Tibor* grafikusművész *Kerecsensólyomtól a hiúzig* című kiállítása a pesterzsébeti művelődési házban, a Csiliben. Az *EvÉlet* gyermekoldalának *Schmidt Egon* ornitológus, Kossuth-díjas író *Mesélnek az állatok* című rovatát illusztráló grafikákból válogatott tárlaton a nézők szavazhattak is, melyik három állat tetszett nekik a legjobban. Az alábbiakban még egyszer bemutatjuk a dobogós helyezést elnyert rajzokat – a második és harmadik helyen holtverseny alakult ki –, illetve azt is feltüntetjük, melyik lapszám *Napos oldalán* lehet az adott állatról bővebben olvasni.

Orrszarvú madár – I. helyezett (2014. augusztus 17.)

Fehér gólya – II. helyezett (2012. augusztus 19–26.)

Szürke farkas – II. helyezett (2012. augusztus 5.)

Madarat tolláról, embert barátjáról

A SZERZŐ FELVÉTELE

– Annyit elárulhatunk a gyerekeknek, hogy február 19-én, azaz *Zsuzsanna* napján készíjtjük ezt az interjút. Egy ornitológus, azaz madárszakértő biztosan számon tartja azt a népi megfigyelést, hogy ha *Zsuzsanna* napján megszólal a pacsirta, akkor közeledik a tavasz. Talán senki sem tudja, milyen régi ez a megfigyelés, de azt biztosan meg tudja mondani Egon bácsi, hogy milyen régóta ismerik egymást Budai Tiborral.

SCHMIDT EGON: A Móra Kiadónál nagyon sok, gyerekeknek szóló könyvem jelent meg annak idején. 1982-ben a *Bodzavendég* című kötetet dolgoztam, ennek illusztrálására pedig Tibort kérte fel a kiadó. Akkor találkoztunk először, azóta már több mint negyven közös munkánk jelent meg. A Luther Kiadó négy évvel ezelőtt adta közre az *Angyalka* segített című kötetünket.

– Hogyan készülnek a rajzok a szövegekhez?

BUDAI TIBOR: *Miuron* görög szobrász *Diszkoszvető* szobrát azért tartjuk a mai napig olyan nagyra, mert a bonyolult mozgatlanságnak azt a pillanatát tárja elénk, amely leginkább jellemző a diszkoszvetőre.

Amikor a *Napos oldal* illusztrációi készülnek, akkor Egon bácsival mi is igyekszünk az adott állatra leginkább jellemző mozdulatot kiválasztani, hiszen másként repül egy fecske, másként egy gólya vagy egy nádírigó. De az is lehet, hogy azért ábrázolom repülés közben az adott madarat, mert úgy tudom a legjobban megmutatni tollazatának a színét.

– Ez az állatvilág nagyon alapos megfigyelést igényli. Fényképezőgépet is használ, hogy otthon könnyebben fel tudja idézni a természetben látottakat?

B. T.: Nem, soha. Nagyon sokat járok-kelek a szabadban, közben figyelek, és folyamatosan készítek vázlatokat. Színes ceruzáim segítségével „feljegyzem”, hogyan ült, énekelt vagy etetett például a vörösbegy vagy a búbosbanka. Vagy hogyan közlekedik egy sün-, esetleg egy cicánycsalád. Mindezt kiegészítem az a környezettel, amely körülveszi az adott állatot.

– A vidéken élő gyerekek könnyű helyzetben vannak, ha természetes lakóhelyükön szeretnék megfigyelni az állatokat. De mit tanácsolnak azoknak, akiknek egy-egy nagyváros aszfaltrengetegében van az otthonuk?

S. E.: Minden városban vannak erdők, parkok és ligetek, ahol rengeteg szépséget láthatnak. A fővárosban

például a Népliget vagy a Margitsziget nagyon sok állatnak nyújt élőhelyet, ezért számos érdekességet lehet ott megfigyelni.

A parti madarak vagy vízi madarak élete nyilván halas tavaknál vagy Apajpusztán tanulmányozható. Az előttünk álló tavaszi hónapokban következnek az az időszak, amikor például a cankók átvonulnak észak felé, és egy darabig elidőznek nálunk is. Ilyenkor hallhatjuk a füstös cankó rövid „csuit” hangját vagy a felrepülő réti cankó ideges „ti-ti-ti-ti” hangját; a szürke cankó meg panaszosan kiabál.

– Ez izgalmasan hangzik. De mit tegyen az a felső tagozatos gyerek, aki szívesen elmenne madárnézőbe például a Budai-hegyekre, de a madaraknak sem a kinézetét, sem a hangját nem ismeri?

S. E.: Bölcs mondás, hogy minden kezdet nehéz. Azonban kitűnő állat- és növényhatározó könyveket lehet beszerezni, amelyek nagyon jól leírják, mikor hol találkozhatunk a bemutatott állatokkal, illetve hogy mi jellemző rájuk. A budapesti központú Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületben is bárki beléphet. Ennek országszerte számos helyi csoportja van, nagyon sokféle programmal.

– Tibornál hogy alakult ki a természet szeretete, és hogyan kezdett el állatokat festeni?

B. T.: Mindig is szerettem az állatokat, voltak is otthon kisállataim. Gyermekkoromban sok időt töltöttem vidéken, és ott a társaimmal sokat voltunk a szabadban. Ők pedig jól tudták, hogy hol napozik a gyík, vagy hol találunk madárfészket, amit persze soha nem bántottunk. Néha le is rajzoltam, amit láttam, de ezt akkor még nem olyan célból, mint manapság teszem. Amikor felnőttem, feleségemmel együtt mi is nagyon sokat kirándultunk a gyerekeinkkel és a barátainkkal. Ilyenkor igyekeztünk minél több dologra felhívni a figyelmüket.

A Schmidt Egonnal való találkozást és barátságot olyan rendkívüli ajándéknak tekintem az életemben, amiért nem lehetek eléggé hálás a Jóistennek. Számomra ő olyan különleges alakot nyitott a világra, amelyről korábban nem is gondoltam, hogy létezik. A vele való beszélgetések, természetjárások, megfigyelések során nagyon sokat tanultam, és tanulok ma is.

– Milyen alapon dől el, hogy éppen melyik állatról mesélnek egy-egy lap-számban?

▶ A gyerekeknek szóló *Napos oldal* rovatgazdájaként több mint négy évvel ezelőtt ismertem meg *Schmidt Egon* (képzőművész) Kossuth-díjas író, az állatok – köztük is a madarak – nagy ismerőjét és grafikusművész barátját, *Budai Tibort*. Az *Evangelikus Életben* kéthetente megjelenő írások és az azokat illusztráló grafikák is jól tükrözik a természet iránti csodálatukat és azt a gyermek-szeretetet, amely oly igen jellemző a szerzőpárosra.

Süvíltő – II. helyezett (2010. december 12.)

Csonttollú – III. helyezett (2013. január 20.)

Jégmadár – III. helyezett (2012. október 21.)

Szólórigó – III. helyezett (2013. november 3.)

Nem csupán a reformáció kezdetének közelgő ötszázadik, hanem az első világháború századik évfordulója is olyan történelmi fordulópont, amely indokolja, hogy ráirányuljon a figyelem. Rovatunk jelen írása nemcsak a győri evangélikus gyülekezet első világháborús történetét villantja fel, de felhívja a figyelmet arra is, hogy gyülekezeteink iratanyagában is található olyan források, amelyek tanulmányozása segíti e korszak jobb megismerését. Az alábbi írás ösztönzőül is szolgálhat másoknak gyülekezetük történetének hasonló feldolgozásához.

Viharos idők

A győri evangélikus gyülekezet szerepvállalása az első világháborúban

Az évfordulók – különösen, ha kerek az évek száma – mindig elgondolkodásra, visszaemlékezésre, múltidézésre készítetik az embert. Ilyen kerek évfordulós megemlékezésorozatot vette kezdetét tavaly, felidézve az első világháborút. Ennek apropóján foglalom össze röviden a háború korszakának győri gyülekezeti vonatkozásait.

Győrt az első világháború idején mindvégig elkerülték a közvetlen hadi események, harcokra nem került sor a város térségében. Természetesen ez nem jelenti, hogy ne érintette volna a háború az itt lakók mindennapjait. A változások szembetűnőek, akármelyik rendelkezésünkre álló forrástípust vizsgáljuk is.

Az anyakönyvi adatokat összegezve, indirekt módon, világosan

THESAURUS

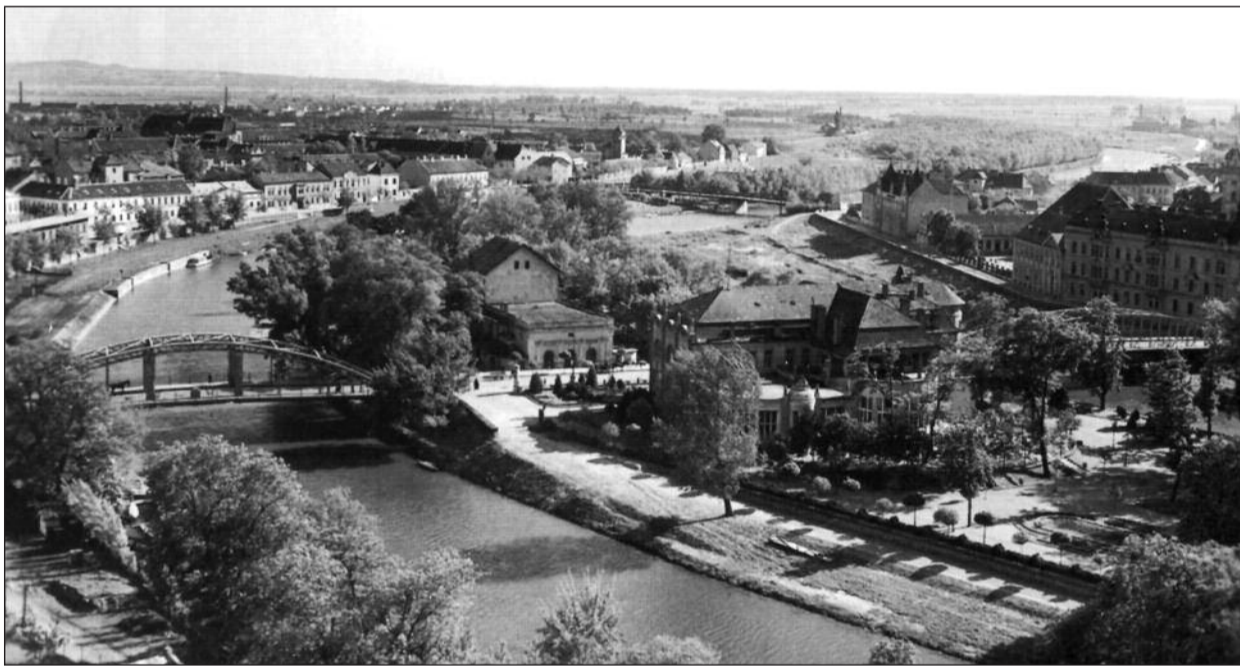
Rovatgazda: Kovács Eleonóra

leteinek kielégítése érdekében. Még ugyanebben az évben döntés született az ón orgonasípok begyűjtéséről is. Erre azonban a gyakorlatban nem mindenütt – Győrben sem – került sor.

A gyülekezet által fenntartott népiskola működését az első években nagymértékben nehezítették a katonai beszállások. Az oktatás a megszokotthoz képest később indulhatott csak, s akkor is félnapos,

gyerekeket, mivel nem volt megfelelő cipőjük, ruházatuk, esetleg nem tudták őket nélkülözni a ház körüli munkákban. A nehéz helyzetben a gyülekezet belmissziói egyesülete próbált enyhíteni: ingyen meleg ételt osztottak a rászoruló diákoknak. 1917 és 1918 telén a tüzelőanyag-hiány jelentette a legnagyobb problémát. Mindkét évben csak hosszabbított téli szünet árán tudták megoldani a szükséges tüzelőanyag biztosítását.

Győrben már röviddel a háború kitörése után vöröskeresztes hadikórházat létesítettek a sebesült, beteg katonák ellátására. A vasútállomáson berendezett központi kórház azonban csakhamar elégtelennek bizonyult. A gyülekezet felajánlotta segítségét, s rövidesen kórtermekké alakította szeretetháza három nagytermét, ahol

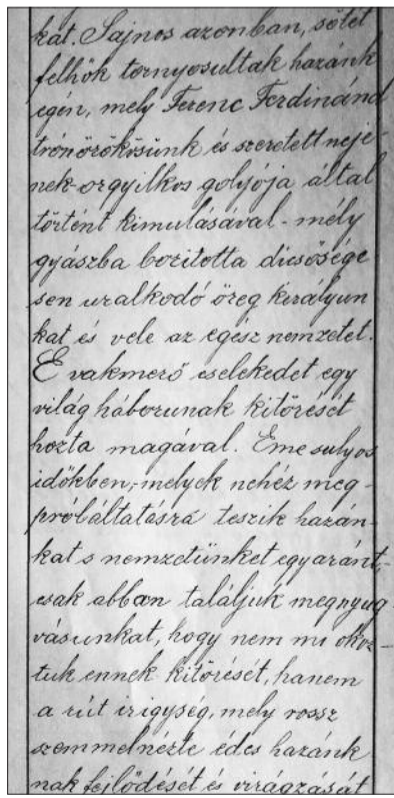
A Rába jobb partján a győri Insula Lutherana épületegyüttese

nyomon követhető a férfiak besorozásának, harctérre szállításának folyamata, hiszen mind a keresztelesek, mind az esketések száma drasztikusan visszaesett ezekben az években. Ezzel ellentétben a halotti bejegyzések száma jelentősen megemelkedett. Ennek hátterében – főleg a háború első éveiben – elsősorban a Győrben árpolt hadifogoly katonák közül elhunytak magas száma állt, később azonban (közvetett módon, az élelmiszer-ellátás megnehezülése következményeként) a helyi lakosság soraiból is mind többen estek a háború áldozatául. 1918-ban pedig a világméretű spanyolnáthajárvány sújtott le a győriekre.

A béke éveikhez képest háborús fenyegettség esetén jellemzően hiány lép fel, ennek következtében felszökik a mindennapi szükségleti cikkek ára. Ez történt Győrben is 1914 után. 1916-ra – az ármaximalizálás ellenére – az átlagos élelmiszerárak a háború előtt megszokotthoz képest ötszörösekre emelkedtek. A drágaságot látva a gyülekezet vezetősége igyekezett segíteni lelkészei, tanítói, egyéb alkalmazottai helyzetén, és évről évre egyre nagyobb összegű háborús pótlékokat szavaztak meg számukra.

Az általános nyersanyaghiány miatt országszerte megindultak a rekvirálások. 1916-ban elsőként a harangokat gyűjtötték be. Ez a győri evangélikus templomot – nem lévén tornya és harangja – nem érintette. 1917 folyamán a villámhárítók rézhuzalait, valamint a rézkilincseket szerelték le a katonaság szükség-

váltott tanítási rendszerben, mivel a tantermek nagy részét a hadsereg vette igénybe. Később – Románia hadba lépését követően – erdélyi menekülteket helyeztek el ideiglenes jelleggel a tantermekben. A tantestület

Egy irat a Ráth Mátyás-gyűjteményből

let szerencsés összetételének köszönhetően csak két tanítónak kellett frontra vonulnia, helyettesítésüket nem volt nehéz megoldani.

Főként a háború második felében egyre nagyobb gondot jelentett a hiányzások nagy száma. A szülők sokszor nem engedték iskolába a

huszonnyolc katona elhelyezésére és ápolására nyílt lehetőség. A kórtermek felszerelését, berendezését a belmissziói egyesület vállalta magára. Az egyesület hölgytagjai a betegek ápolásából is kivették részüket, sőt az orvosi feladatokat is az egyesület egyik tagja látta el önkéntes munkával.

A szeretetház épületén belül már a háború megindulását megelőzően is működött leányinternátus. Ezt 1917-ben, mikor a győri felsőbb leányiskola megnyitotta kapuit, jelentős mértékben kibővítették. A tüzelőanyag beszerzésének nehézségei – az iskolához hasonlóan – az internátust sem kerültek el. A helyzet súlyosságára való tekintettel az 1918–1919-es tanév második felében már meg sem kezdheték működését az intézmény.

Írásomban – a terjedelmi korlátok miatt – csupán nagyon szűkre szabott vázlat felrajzolására vállalkozhatam. Az az elgondolás vezérelt, hogy talán másokat is arra serkenthetek, tárják fel saját gyülekezetük világháborús eseményeinek történetét, és ezáltal az elkövetkezendő hónapokban, években – 2018-ig még nagyon sok idő van hátra – minél több hasonló írás születessen. Óvatosan jegyzem meg – de talán nem lehetetlen az elképzelés –, hogy akár egy önálló kötet létrehozásához sem lenne késő hozzáfogni, mely gyülekezetről gyülekezetre mutatná be a világháború éveinek helyi eseményeit.

■ VILÁGI DÁVID

A szerző levéltáros, a győri Ráth Mátyás Evangélikus Gyűjtemény vezetője

Reformáció és oktatás – a gyülekezetépítés gyakorlatában

► A kiskőrösi evangélikus gyülekezetben több évtizedes hagyománya van már a téli teasteeknek, melyeken vendégül látjuk hittanosaink családjait. Három éve a reformáció ötszázadik évfordulójára hangoló témák köré szervezzük az esti programját. Egyrészt így évről évre utalhatunk a jubileumra, másrészt közelebb hozhatjuk a reformáció gondolkörét azokhoz a hozzátartozókhoz is, akik egyébként nem gyakorló gyülekezeti tagok. Az alábbiakban részletesen leírjuk programunkat, így más közösségek is kedvet kaphatnak egy családi nap megszervezéséhez.

Idén a „reformáció és oktatás” áll az évfordulóra való készülődés fókuszában. A témakörből mi a tanítványságot helyeztük a középpontba, e köré építettük fel az alkalmakat. Öt estén át különböző korosztályú gyerekek családjait hívtuk meg, a programot az eltérő érdeklődési kör figyelembevételével állítottuk össze.

Közös énekléssel, énektanulással kezdtük az együttléteket, így a szülők is izelítőt kaphattak a hittanórákon, áhítatokon folyó munkából. A követést, utánzást szimuláló csapatjátékok után reformáció korabeli reneszánsz körtáncot tanultunk a gyerekek és a szülők bevonásával. A korabeli tanítványság gyakorlatát felidézve Szűcs Mária iskolalelkész maga köré gyűjtötte a gyerekeket, és játékos formában belehelyezkedtek az elhívás, kiválasztás, követés mozzanataiba.

Az alapos ráhangolódás után már mindenki a terített asztalnál ülve hallgathatta meg, hogyan hív el Jézus ma is minket, mit jelent őt követni, hogyan lehet meghallani a hangját, és miként lehet egész családnak a Mester tanítványa.

Az áhítatot ismét gyakorlati feladat követte, mely jól szimbolizálta a mintakövetést. A családok közösen két-két papírházikót hajtogattak; a gyerekek mindkettőre odarajzolták családtagjaikat, és ráírták: „...én és az én házam népe az Urat szolgáljuk!” (Józ 24,15) Az egyik házat egy nagy

papírváros utcáira ragasztották, a másikat pedig hazavihették emlékké.

Minden este más-más gyülekezeti munkatárs osztotta meg személyes tapasztalatait arról, hogy mit jelent számára tanítványnak lenni. Az est hátralévő részében tea és sütemény mellett beszélgettek, ismerkedtek egymással a hitoktatók, a lelkészek és a családok.

A 7–8. osztályosokat már nem játékkal kötöttük le, hanem maguk gondoskodtak a programról. A konfirmandusok Kecskeméti Pál lelkész felkészítésével Luther életének jelentős állomásait mutattak be jeleneteket a színpadon, az énekeket pedig az újonnan alakult, Huszák Zsolt (Maci) által betanított gitároscsapat kísérte.

A teasteorozat nem titkolt célja volt, hogy új bibliaórát indítsunk a gyülekezetben, kifejezetten a hittanos gyerekek szülei és tanárai számára. A meghirdetett, hét alkalomból álló alapozó kurzus a bibliai tájékozódás, imádság, keresztyén élet, gyülekezeti közösség témaköröket öleli fel. Természetesen ha a csoporttagok igénylik, tovább folytatódik a bibliaóra.

Az öt estén mintegy ötszázötven főt láttunk vendégül, így több mint száz családdal sikerült kapcsolatot teremnünk. Bízunk benne, hogy minél többen meghallották a hívó szót – „Kövess engem!” –, és kipróbálják, milyen Jézus tanítványának lenni.

■ FARKASNÉ GOMBÁR ILDIKÓ
kántor, hitoktató

FOTÓ: SZÜCS MÁRIA

Várkonyi-galéria nyílt Békéscsabán

Bőjt első vasárnapján, február 22-én Gáncs Péter, egyházunk elnök-püspöke prédikált a békéscsabai kistemplomban, majd az istentisztelet után ünnepélyesen megnyitotta a gyülekezeti ház dísztermében berendezett Várkonyi János Galériát. Az állandó kiállításon a helyi festőművész több mint negyven – a gyülekezetnek adományozott – alkotása tekinthető meg, közöttük számos bibliai tematikájú festmény.

► EvÉlet-infó

HIRDETÉS

Nyugdíjas lelkészcsaládok találkozója

A nyugdíjas lelkészcsaládok szokásos találkozója március 6-án, pénteken fél tízkor tartjuk a Deák téri gyülekezet nyugdíjastermében, ahol dr. Bodrogné Ugrin Aranka előadását hallgatjuk meg Tamási Aronról.

HIRDETÉS

Felhívás a Kirchentagon való részvételre

Szeretettel hívunk és várunk minden érdeklődőt a 35. német protestáns egyházi napokra, a Kirchentagra. Helyszín és időpont: Stuttgart, 2015. június 3–7.

Jelentkezési határidő: magyar érdeklődők is jelentkezhetnek még március 15-ig a www.kirchentag.de honlapon keresztül. **Részvételi díj** a magyarok számára mindösszesen 24 euró a teljes öt napra. Ez az összeg magában foglalja a programokon való részvétel díját, a kapott belépőkártya pedig egyúttal helyi tömegközlekedési bérletként is szolgál a Kirchentag idejére.

Étkezés: a Kirchentag a reggelin kívül nem biztosít étkezést, ebédről és vacsoráról mindenkinek magának kell gondoskodnia.

Szállás: szállásigény esetén a magyar résztvevők fejenként 21 euró szállásközvetítési díjat tartoznak fizetni, amely magában foglalja a reggelit is. Ez az egyszeri összeg szintén a teljes öt nap szállásdíja.

Március 15. után is lehet még jelentkezni, de szállás akkor már nem igényelhető.

Kérjük azon csoportokat – bármely egyházból –, amelyek a Kirchentagon részt kívánnak venni, hogy a honlapon való regisztrálás mellett részvételi szándékukat a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Iroda Ökumenikus és Külügyi Osztályának is jelezzék a kulgy@lutheran.hu címen, *Cselovszkyné dr. Tarr Klára* osztályvezető felé.

Fontos információ: mivel a honlapon nem 24 euró szerepel a csökkentett árú „Förderkarte” mellett, ezért kérjük, hogy vagy személyesen írjanak *Natalie Hoge* referensnek németül az n.hoge@kirchentag.de címre, és kérelmezzék a magyarok számára megállapított 24 eurós részvételi díjat, vagy írjanak az ökumenikus és külügyi osztályra a fenti e-mail címen, hogy mi kérhessük az Önök számára a 24 eurós árat. Mindkét esetben küldjék el a regisztrációs számukat, illetve csoport részvétele esetén a névsort.

Bővebb információ magyarul a www.lutheran.hu, németül a www.kirchentag.de honlapon található.

Áldott készülődést kívánunk a szervezők nevében!

Istentiszteleti rend • 2015. március 1.

Böjt 2. vasárnapja (Reminiscere). Liturgikus szín: lila. Lekció: Mt 15,21–28; 1Thessz 4,1–8. Textus: Ézs 5,1–7. Énekek: 81., 189.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. (orgonazenés áhítat) Balicza Iván; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. (úrv.); **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. (úrv.) Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztójánovics András; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Németh Zoltán; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV., Tóth Aladár út 2-4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi istentisztelet) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. (orgonazenés istentisztelet) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 10. (családi istentisztelet) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Gombkötő Beáta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., családi istentisztelet) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 10. (úrv., családi istentisztelet) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) Rezessy Miklós; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; negyed 12. Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv., szuplikáció) Sikter Anna másodéves teológushallgató; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., családi istentisztelet) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (úrv., szuplikáció) Sánta József teológushallgató; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv., szuplikáció) Sánta József teológushallgató; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. (úrv., szuplikáció) Sánta József teológushallgató; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11.** (úrv.) Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafoke, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő u. 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza.

Istentiszteleti rend • 2015. március 2.

XI., Egyetemi és főiskolai gyülekezet, Magyar tudósok krt. 3. du. fél 8. hétindító istentisztelet. Összeállította: BALLA MÁRIA

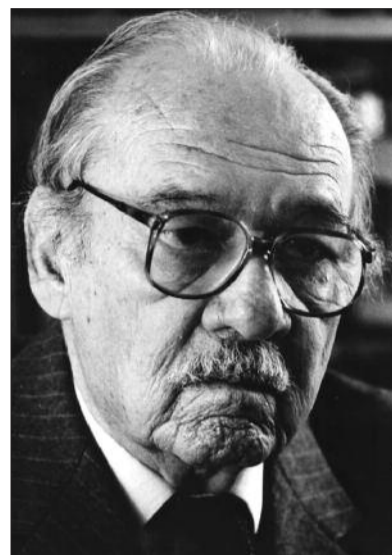
95 éve született Podhradszky László

► Idén márciusban lenne kilencvenöt esztendő az erdélyi magyarság egyik jeles képviselője, dr. Podhradszky László. Születésének ezen évfordulója jó alkalom arra, hogy – legalább röviden – áttekintsük életútját.

Podhradszky László 1920. március 2-án látta meg a napvilágot Kőszegen, a Gyöngyös utca 9. szám alatt. Édesapja, nemes-podhragyai Podhradszky Dezső főhadnagy akkoriban a kőszegi katonai alreáliskola tanára volt. A család azonban László születése után két évvel – mivel a család fő szászsebesi, felesége pedig kolozsvári születésű volt – áttelepült Erdélybe.

Elemi iskolai oktatásban tehát már ott, a kolozsvári német evangélikus iskolában részesült. Ezután a Kolozsvári Református Kollégium következett. A sikeres érettségi vizsga után, 1938-ban a kolozsvári I. Ferdinánd Tudományegyetem jogi karára iratkozott be, ahol 1943-ban állam- és jogtudományi doktorátust szerzett.

Választott hivatását ekkor azonban még nem tudta gyakorolni, mivel nem sokkal a diplomaosztó után behívták katonának. Először a nagybányai huszárszázadnál szolgált, majd a nagyváradi tisztí iskolába került, végül a harctérre vezényelték.

A II. világháború befejezését követően, 1945-ben mint ügyvédjelölt helyezkedett el; két évvel később megnyitotta saját ügyvédi irodáját Kolozsváron. Egy sikeres védelem után – jóval enyhébb büntetést sikerült elérnie egy koncepció perben – az államhatalom „persona non gratának” bélyegezte, és állami alkalmazásba

helyeztette. Így 1950-től jogtanácsos volt előbb a Kolozsvári Nyomdaipari Vállalatnál, majd a Libertatea bútorgyárban. Ez utóbbi cégtől vonult nyugdíjba hatvanéves korában.

A Ceaușescu-diktatúra bukását követő első szabad választáskor a román parlament képviselője lett, 1992-ben azonban – korára való tekintettel – már nem vállalta el az újabb jelölést. A parlamenti mandátum helyett inkább a nagyváradi Sulyok István Főiskola felkérésének tett eleget: 1993 és 1995 között munka- és emberi jogot adott elő.

Dr. Podhradszky László – ahogy a gyászjelentésben olvasható – „ny. ügyvéd-jogtanácsos, a Romániai Zsinatpresbiteri Evangélikus-Lutheránus Egyház egyetemes felügyelője, a román parlament volt képviselője, főiskolai tanár hosszas, de türelemmel viselt betegség után, 78 éves korában, 1998. szeptember 17-én” hunyt el.

Végezetül engedtessek meg egy megjegyzés. Nevezetesen az, hogy Kőszeg városa és a helyi evangélikus egyházközség talán elhelyezhetne egy emléktáblát dr. Podhradszky László tiszteletére a ma is meglévő, Gyöngyös utca 9. szám alatti szülőházának falán...

■ DR. MERÉNYI-METZGER GÁBOR

HIRDETÉSEK

Nagyböjti énekes liturgikus hétvége

Nagyböjti énekes liturgikus hétvége lesz március 12–15. között Budapesten, az Örs vezér tere közelében található református Erdélyi Gyülekezetben. A hétvége alapvető célja a magyar protestáns liturgiai hagyományok megismerésén keresztül a lelki megújulás és az Isten dicséretéhez méltó istentiszteleti élet szolgálata, ennek keretében az előttünk álló ünnepekre – elsősorban a nagyhétre és húsvét ünnepeire – való készülődés.

A csütörtök estétől vasárnap délig tartó program meghatározó része a három napszaki (reggeli, déli és esti) énekes áhítat, a témához kapcsolódó előadások és a csoportmunka. Ez utóbbi során az ünnepek szentírási szakaszait, imádságait, liturgiáját, énekeit és többszólamú műzenéjét ismerhetik meg mélyebben a résztvevők.

Az előadók és résztvevők tekintetében egyaránt közös protestáns programban evangélikus részről előadást

tart *Hafenscher Károly* lelkész, zsinati elnök, de a meghívott munkatársak között van *Bence Gábor* és *Kinczler Zsuzsanna* egyházenész is.

Előadást tart még *Fekete Károly* református lelkész, püspök, *Hoppál Péter* karnagy, kulturális államtitkár, valamint *Papp Anette* egyházenész, karnagy.

A program szervezői – *Bódiss Tamás* országos egyházzenei előadó és *Zalatnay István* lelképásztor – szeretettel várják az érdeklődő evangélikus lelkészeket, vallásánárokat, teológiai hallgatókat, kántorokat, egyházzeneészeket, de presbitereket, gyülekezeti tagokat is. Bízunk benne, hogy a hétvégén szerzett tapasztalatok kinek-kinek saját környezetében, saját gyülekezetében is használhatók lehetnek.

Bővebb információ az Erdélyi Gyülekezet honlapján (www.erdelyigyulekezet-budapest.hu) található.

Olvassa az Evangélikus Élet digitális változatát!

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok, velem vannak a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

A rend hangjai

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

Némrég remek kötet akadt e sorok írójának kezébe, amelyet érdekes módon egy informatikai kiadó, a Kiskapu adott ki, noha témájának vajmi kevés köze van a számítástechnikához. *Marié Kondo Rend a lelke mindennek* című könyvének leginkább az alcíme beszédes: *A varázslatos japán módszer, amellyel örökre számíthatod a rendtelenséget az otthonodból...*

Néha nehéz meghúzni a határt, hogy egy keresztény újság informatikai rovata mennyire kacsingathat ki a különféle, valljuk be, igen lazán kapcsolódó témákra, de végeredményben a számítógépek legnagyobb haszna akkor jelentkezik, ha minél hatékonyabban és boldogabbak leszünk általuk. És bár elsősre távol állhat tőlük a rendrakás, de jusson eszünkbe, hogy egy átlagos számítógép munkafelületét leggyakrabban *asztalnak* hívják, és ahogy a valódi íróasztalunkon, úgy az operációs rendszerünk felületén is kialakulhat olyan káosz, amely zavarni kezd minket.

A *Rend a lelke mindennek* néhány főbb szabályt állít fel a rendrakást illetően. Az első, hogy mindent ki kell dobni, ami nem okoz örömet nekünk. A második, hogy először selejtezni kell, és csak utána kitalálni azt, hogy megmaradt dolgainkat hova helyezzük el. A harmadik, hogy kategória szerint (például ruhák, könyvek) kell a rendszínelést elvégezni, nem helyiségek szerint, és egy-egy kategóriával egyszerre kell végezni, nem lehet apránként rendet rakni. A negyedik, hogy a dolgokat érdemes állítva tárolni; még a ruhák is jobban elférnek így, és kevesebb helyet foglalnak el.

A könyvben leírt *KonMari* módszer azt igéri, hogy mindössze egyszer kell rendet raknunk, utána már csupán a helyükre kell visszatenünk a dolgainkat, a rendtelenség nem fog többé eluralkodni. A könyv szerzője hivatászerűen úzi mások lakásának rendbe rakását, rendrakással kapcsolatos tanfolyamokat tart, és azt tapasztalta, hogy a felesleges dolgoktól való megszabadulás gyakran a súlyfeleslegtől való búcsút is jelenti.

A cikk szerzőjének számítógépén *Crunchbang Linux* fut; ez egy kevésbé ismert, de rajongásig szerethető rendszer, amelynek egyik előnye, hogy a kezelőfelülete minimalizmusra törekszik. Aki használt már *KDE*, *Gnome*, *Mate* vagy *XFCE* asztali felületet, hozzászokhatott ahhoz, hogy a böngészőből közvetlenül lehet az asztalra menteni, ahol a kezdeti pár ikon után akár több százra is növekedhet a figyelmet igénylő kis képecskéknek a száma – mint egy valódi íróasztalon, amelyre folyton csak rákerülnek az új iratok, borítékok, feljegyzések. A *Crunchbang* felületével ezt nem lehet megtenni, de még a tálcán lévő programok neve sem látható, és ez egyáltalán nem zavaró. Sőt inkább az ilyen információktól való megszabadulás jelenti a zavaró té-

nyezők megszüntetését. A rendszer hagyja, hogy használója a fontos feladatra tudjon fókuszálni.

A programok elindításához sincsenek ikonok. A jobb egérgombbal felvillanthatunk ugyan egy menüt, de külön indítóalkalmazás szolgál a programok elérésére. Egy billentyűkombináció lenyomása után csak el kell kezdeni gépelni, és a program felbukkan a lehetséges találatokat. Ha programnevet írunk, akkor azt tudjuk futtatni, ha weboldalcím, az a böngészőben nyílik meg, de ha egy zeneszám címét, amely a gépünkön van, akkor az enter lenyomásával rögtön el is kezdődik a lejátszása.

Windowsra a *Launchy* (<http://www.launchy.net/>) nevűt érdemes letölteni, jó szolgálatot fog tenni, amint az ember ráérez, hogy nem kell folyton az egér után kapnia, ha szeretne elindítani egy programot. Persze először érdemes az asztalon és a tálcá gyorsindítójában lévő ikonoktól megszabadulni, háttérnek pedig egy egyszerű és harmonikus képet beállítani, vagy csak egy tiszta alapszínt. Kis idő eltelte után már érezhető, hogy az egyszerűség hozzájárul gondolataink tisztaságához is.

E sorok írója korábban mindenféle tevékenységhez háttérzenét hallgatott; tudományos kutatások is igazolják, hogy ez segíthet a feladatra összpontosításban. Amióta viszont megszabadult felesleges dolgaitól, jobban tud koncentrálni, ha csend van. Mintha a rendtelenség tényleges zajjal is járt volna, amelyet el kellett nyomni valamivel...

■ N. B.

Több mint tanár...

Én azt mondom: Faszor.
Te azt mondd: Nobel-díj.
Én azt mondom: Az régen volt.
Te azt kérded: Mert most mi van?
Én: Huszonöt éve indult újra a *Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium*.

Te: Akkor lesz nagy ünnepség.
Én: Ünnepségek – és még konferencia is.

Te: Konferencia? Milyen konferencia?
Én: Az evangélikus kutató tanárok III. konferenciája.

Te: Kutató tanár? Az több mint tanár. Nagyon jól hangzik.

Én: Te is ott lehetsz, csak jelentkezni kell. De tudod, hogy miről is szól ez pontosan? Az evangélikus iskolákban nem csak egyszerűen nevelés és oktatás folyik. A tanárok közül sokan foglalkoznak különböző tudományágakkal, kutatásokat végeznek, publikálnak is. Nem egynek jelennek meg írásai, olykor még könyvei is. Tudod, az a legjobb, hogy néhányan a diákjaikat is bevonják ebbe a munkába, és ilyenkor ők is bemutatkozhatnak.

Te: Milyen tudományágakról van szó?

Én: Tavaly, amikor a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban rendezték meg ezt a konferenciát, akkor ott volt hittudomány, irodalom- és nyelvtudomány, művészet, pedagógia és pszichológia, természettudomány és történelem is. Úgy megy a dolog, hogy délelőtt tartanak néhány előadást, amelyet mindenki meghallgathat, délután pedig az ezek iránt a tudományágak iránt érdeklődők beszél-

gethetnek külön csoportokban. A végén azután megint mindenki meghallgathatja a záróbeszédet.

Te: Szerinted ha én több dolog iránt is érdeklődöm, akkor mit tegyek? Nem szakadhatok szét, hogy itt is, ott is jelen lehessenek!

Én: Van megoldás. Az egész konferencia anyagát, vagyis az előadásokat – mindegy, hogy hol és mikor hangzottak el – kiadják egy összefoglaló kötetben, ezt később megvásárolhatod. Ennek az összeállítására azért elart egy kis ideig, de semmi nem vész el.

Te: Nagyon jó. Mikor is lesz a konferencia? És hogyan lehet jelentkezni rá?

Én: *Március 24-én, kedden lesz.* Aki előadást szeretne tartani, vagy valamelyik beszélgetésen, szekción belül mint az adott tudományág képviselője szeretne részt venni, annak a fő szervezőnél, *dr. Érfalvy Líviánál* kell jelentkeznie a livia@erfalvy.hu e-mail címen. Ő egyébként a fasori gimnáziumban tanít. Akik mint hallgatók, érdeklődők kívánnak elmenni a konferenciára, azoknak a felnottkepzes@lutheran.hu címre kell küldeniük a jelentkezésüket. Nekik is érdemes megjelölniük, hogy mely tudományágat részesítenék előnyben a délutáni beszélgetések során. A részvételi szándékot is jelezni kell *legkésőbb március 15-ig*. Úgy tudom, hogy vendéglátás is lesz, ezért fontos időben tudniuk a szervezőknek, hány főre számíthatnak.

Te: Rendben, megyünk. Ne felejtünk el időben jelentkezni!

■ BAK PÉTER

felnőttképzési ügyintéző

Evangelikus iskolából

► **Soltvadkerten, ahol eddig évek óta az evangélikus óvoda bálja vitte a prímet hangulat és tömeg tekintetében, most az ugyancsak evangélikus iskola jótékonyági rendezvénye is – sportnyelven szólva – „felhozta magát”.**

A *Hirschné Zsuzsa* – a szülői munkaközösség elnöke – vezette stáb már a tanév elején turbóüzemmodba kapcsol, így a jól szervezett marketing eredményeként több száz szülő vett jegyet a február 14-i vacsorás-táncos rendezvényre. Vajon mi-

ért jöttek el a szokottnál sokkal többen a sportcsarnokban tartott bálra? Bizonyára mert hittek azoknak a szülőknél és pedagógusoknak, akik szerveztek, a második évfolyamnak táncokoreográfiát tanítottak be, terítették, dekorálták és hívogattak. Né-

hány anyukának még arra is volt ereje, hogy éjfél felé fergeteges táncprodukciót mutasson be.

Miről is szóltak ezek a koreográfiák? Hihetetlen, de a gyerekeké is a szerelemről, szeretetről, párkapcsolatról és a vidámságról. Gondolta volna valaki, hogy a '60-as, '70-es évek anno vitatott dalai mára „oktatási anyaggá” válnak? Ugye, nem...

A bál hajnalig tartott; a nyereséget a szellemileg és lelkileg rászoruló gyerekek fejlesztésére fordítják.

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Evangelikus iskolák kutató és alkotó tanárainak III. konferenciája

Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium – 2015. március 24.

A tavaly második alkalommal, most már hagyományként megrendezett tudós tanári konferencia sikerének köszönhetően idén tavasszal is szeretettel hívjuk és várjuk az ország evangélikus intézményeiben tanító kollégákat, hogy kutatási témájukat, eredményeiket egy tudományközi konferencia keretében egymás és az érdeklődő közönség elé tárják.

A konferencia célja, hogy a magyarországi evangélikus iskolákban tanító és saját szakterületükön tudományos eredményt is felmutató pedagógusok, kutató és alkotó tanárok, doktorjelöltek és doktoranduszok jobban megismerjék egymás kutatási területét és tudományos eredményeit.

A rendezvény bárki számára nyitott, aki érdeklődik az evangélikus iskolákban zajló tudományos munka iránt, ezért a hallgatóság sorába azokat az érdeklődőket is várjuk, akik előadóként nem vesznek részt a konferencián.

A rendezvény 9 órakor kezdődik, és előreláthatólag 16.30-ig tart. *Helyszín:* Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium, 1071 Budapest, Városligeti fasor 17–21.

Szekciók: hittudomány, irodalom- és nyelvtudomány, művészet, pedagógia–pszichológia, természettudomány, történelemtudomány.

Kérjük, hogy ha hallgatóként szeretne részt venni a konferencián, szándékát – a szekció megjelölésével – *legkésőbb március 15-ig* jelezze a felnottkepzes@lutheran.hu e-mail címen.

GÁNCZ PÉTER *elnök-püspök*

VARGA MÁRTA, *a nevelési és oktatási osztály vezetője*

DR. ÉRFALVY LÍVIA *szervező*

Evangelikus műsorok a Magyar Televízióban

Mégis címmel március 1-jén, vasárnap az M1-en 10.10-kor beszélgetést láthatnak *Kemény Ágnessel*. Szerkesztő *Nagy László*, rendező *Horváth Tamás*.

***

Evangelikus ifjúsági műsort láthatnak március 1-jén, vasárnap az M1-en 10 órai kezdettel. Az adást március 2-án, hétfőn a Duna World csatornán 15.10-kor megismétlik. Szerkesztő *Nagy László*, rendező *Horváth Tamás*.

„Nagydumás” középiskolások kerestetnek!

Március 3-áig lényegében bármely középiskola diákja benevezhet az Országos Retorikaversenyre, amelyet sokadjára rendez meg március 20–21-én a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium. A saját alapítású, kétfordulós verseny célja, hogy „fejlessze az anyanyelvi kifejezőkészséget, népszerűsítse a nyilvános szereplések során felhasználható ismereteket”. Első nap a kötelező témák alapján elkészült beszédek hangoznak el, másnap néhány elgondolkodtató feladat közül választani és rögtönözni legfeljebb három percben. *(A felhívás részletei a pseg.hu címen, a Versenyünk link alatt olvashatók.)*

HÍREK, HIRDETÉSEK

Luther nyomában Németországban ismét!

Ha lemaradt a korábbiakról, de ez az időpont megfelelne Önnek, csatlakozzon a *Sándor Frigyes* evangélikus lelkész által vezetendő csoport-hoz, a *Luther* életét a hiteles helyszíneken bemutató, hitmélyítő utazásunkhoz. Időpont: 2015. április 20–24., budapesti indulással.

Itt az idő, induljunk! Jelentkezés, információ: *Baksa László*, 20/824-9093.

APRÓHIRDETÉS

Boldog szeretnék lenni leendő párommal és – legfőbb vágyam szerint – születendő gyermekemmel vagy gyermekeimmel. Ezért keresek egy harminc-negyven év közötti, szigorúan gyermektelen, hozzám hűséges, melegszívű hajadon, esetleg özvegy hölgyet, aki Kemenesalján vagy a környékén él. Én ötvennégy éves rokkantnyugdíjas vagyok, rettenetesen magányos. Édesanyámmal lakom együtt egy celledömölki társasházi öröklakásban. Körülményeim kielégítőek. A következő telefonszámokon vagyok elérhető: 95/420-111 és 70/560-5971.

Gyógyító és elgondolkodtató emlékezés

Tanuljunk egyházunk múltjából, 1919–2000

D. dr. Harmati Béla ny. püspök előadás-sorozata a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének nagytermében (1052 Budapest, Deák tér 4.) szerda esténként 17 órakor.

- március 4. – Egyházunk és az ébredési mozgalom, 1919–1945
- március 11. – Útkeresés, 1945–1956
- március 18. – A vasmozsár törője alatt, 1956–1984
- március 25. – Evangélikus világyűlés Budapesten, 1984
- április 8. – Új reménység, 1984–1989
- április 15. – Harc a megújulásért és az iskolákért, 1989–2000

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 1.)

Ki választana el minket Krisztus szeretetétől? Róm 8,35a (Zsolt 36,6; Mk 12,1–12; Róm 5,1–5/6–11; Zsolt 10) Emlékszem Krisztus szeretetére, amellyel megszólított, emlékszem Jézus irgalmára, amellyel elindított. Emlékszem a Mester tanácsára az élet kérdését illetően, emlékszem egy próféta jelle a békeség ígéréstével. Emlékszem Jézus történetére, amelyben semmi sem választ el bennünket Krisztus szeretetétől. Ez az emlék ne váljon nosztalgivá, hanem a meglevenedő létezés fuvallata járjon át benne.

Hétfő (március 2.)

Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt. Fil 4,6 (2Kir 19,14; Jer 26,1–3.7–16.24; Róm 7,7–13) Kéréseink bőven vannak, de ritkán imádkozunk. Vágyainkkal tele van az elménk, de könyörgéseket ritkán tartunk. Így maradunk aggódó és békétlen emberek, akik csak önmagukat látják lelki szemeikkel. Ez az új nap is a hálaadás próbatétele, amelyben minden, ami történik, célalánna és értelmetlenné válik, vagy minden Isten és ember szövetségének tervébe illeszkedik. Isten tervében a hálaadás nem kötelesség, hanem lehetőség egy boldogabb lelkületű emberlétre.

Kedd (március 3.)

Az Úr szeretetével tele van a föld. Zsolt 33,5 (Jak 1,17; Jób 2,1–10; Róm 7,14–25) Tele van a föld politikával és gazdasággal, tele vannak az újságok bulvárral és katasztrófával, tele van a fejük információval és határidővel, tele van a hócipónk bosszúsággal és emberi játsszákkal. Pedig szeretetből teremtett az Ember, és ez az indulat képes egyedül boldoggá tenni embert és embertársat. Boldogan élve látjuk meg a föld napos oldalát, hogy mindenhol és mindenkor Isten erőterében vagyunk. Ez a feltöltött bolygó legyen a bizodalunk jövőnkét illetően.

Szerda (március 4.)

Uram, légy kegyelmes hozzám! Gyógyíts meg engem, mert vétkeztem ellened! Zsolt 41,5 (Jak 5,15; 2Móz 17,1–7; Róm 8,1–11) A börtön idősza a bűnvallás lehetőségévé válhat, amikor a Lélek megismerteti velünk, mi a bűn. Mindaz, ami elválaszt bennünket Isten szeretetétől, bűn, mert Isten nélküliv teszi életünket. Ez csak kegyelemmel gyógyítható, amely Jézus gyógyszere. A kegyelem Istene töltse be életünket gyógyulással és bűnvallással, hogy egészsé váljon mindaz, ami a bűn által töredezett!

Csütörtök (március 5.)

A király ezt mondta szolgálóinak: Menjetek ki tehát az országutakra, és akit csak találtok, hívjátok el a menyegzőre! A szolgálók ki is mentek az utakra, összegyűjtötték mindenkit, akit csak találtak, gonoszokat és jókat egyaránt, és megtelt a lakodalmas ház vendégekkel. Mt 22,9–10 (Zsolt 119,77a; 1Jn 1,8–2,2/3–6; Róm 8,12–17) „Mégis csak egy nagy ismeretlen Úrnak vendége voltam” – vallja *Kosztolányi*, de valljuk meg mi is, hogy Isten kegyelméből lehetünk az Úr asztalánál. Nem saját erőnkől vagy éppen kegyességünkől jutottunk be a vendégségbe, hanem mert Isten oltalma megadta ezt a boldogságot. Érezzük ennek a vendégségnek minden áldását, Isten cselekvő szeretetének ünnepét!

Péntek (március 6.)

Sőt ezenkívül még dicsekszünk is Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által, aki által most részesültünk a megbékélésben. Róm 5,11 (5Móz 10,21a; Lk 9,43b–48; Róm 8,18–25) Milyen sokan élnek békétlenségben! Testvérek, akik nem beszélnek egymással, házastársak, akik szótlánul fordítanak egymásnak hátat. Munkahelyi közösség, amelyben a stílus fagyottá teszi a hangulatot, szomszédság, ahol a gyűlölet az úr. Mennyi példát találunk a békétlenségre! De most a Krisztus által megbékéltekre tekintünk, akik körében valami különös jézusi szó megtörte a haragot, és diadalra jutott a békeesség. Ez a jézusi szó kísérelje ma utunkat. „Békeesség nektek!”

Szombat (március 7.)

Íme, én angyalt küldök előtted, hogy megőrizzen az úton, és bevigyen arra a helyre, amelyet kijelöltem. 2Móz 23,20 (Zsid 1,14–2,1; Gal 2,16–21; Róm 8,26–30) Milyen erős biztatás egy átlagember számára az angyali garancia, pedig nekünk jézusi garanciánk van: „*elöttetek megyek*”. Ez a Jézusi útmutatás nemcsak a tejjel-mézzel folyó Kánaánba, de abba a világba invitál bennünket, amely Isten országa. Lépünk be ebbe a világba a jézusi hasonlatok erejével, és fedezzük fel a hasonlatok világának bölcsességét. Jézus megőrzi életünket.

■ SOLYMÁR PÉTER TAMÁS

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 1-jétől március 8-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i>	9.00 / Pax Tv <i>Ajánló ez a nap!</i>	5.15 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i>	6.35 / M3 <i>Évmilliók emlékei</i> (magyar ismeretterjesztő film)
7.00 / Duna Tv <i>Világ-Nézet</i>	Országos evangélicizáció a Deák téren	15.00 / Duna Tv <i>Kossuth-szobor-avatás</i> (élő közvetítés)	Bazaltorgonák és gejzirkúpok
Házigazda: Fabiny Tamás evangélikus püspök	13.36 / Bartók rádió <i>A Mucha vonósnyégyes hangversenye</i>	16.50 / M3 <i>Lehetetlen!?</i>	12.05 / Bartók rádió <i>Händel: Izrael Egyiptomban</i> (oratórium)
9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i>	15.10 / Duna World <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i>	Vámos Miklós vendége	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i>
10.00 / M1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i>	19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Lélekhangoló</i>	Eperjes Károly	A református egyház félórása
10.10 / M1 <i>Mégis</i>	Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (credoradio.hu)	17.20 / Pax Tv <i>Próbarepülés</i>	14.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Kantáták</i> (credoradio.hu)
Beszélgetés Kemény Ágnessel	20.00 / Pax Tv <i>Kút (élő interaktív műsor)</i>	18.30 / Pax Tv <i>Békesség hírnöke</i> (baptista magazinműsor)	14.30 / Duna World <i>Református magazin</i>
17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet</i> (credoradio.hu)	Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész	22.45 / Duna Tv <i>Kultikon</i> (kulturális magazin)	15.30 / Duna Tv <i>Méhek – Élet a királynőért</i> (osztrák ismeretterjesztő film)
21.30 / Pax Tv <i>Vallásváltoztatás a századfordulón</i>	21.15 / M2 <i>Két nő közt</i>	0.25 / M3 <i>Retrock</i> (magyar zenés műsor)	22.55 / M3 <i>Végül</i> (magyar filmdráma, 1974) (92')
Evangélikus-zsidó kapcsolatok Magyarországon	A Nemzeti Színház előadása felvételtől	Koncz Zsuzsa	

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
9.50 / M1 <i>Az Isten embere – Mindszenty bíboros Észak-Amerikában</i> (magyar dokumentumfilm-sorozat)	9.05 / Duna Tv <i>Néprajzi értékeink</i>	6.25 / Duna Tv <i>Másfél millió lépés Magyarországon – 32 év múlva</i> (ismeretterjesztő sorozat)	8.00 / Civil Rádió (Budapest) – FM 98 <i>Lélekhangoló</i>
13.40 / Pax Tv <i>Alföldi-Boruss Csilla orgonaművész egyházzenei hangversenye</i>	A mezőcsáti templom festett belső berendezése	Vértés	Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu)
14.30 / Duna Tv <i>Erdélyi történetek</i> (magyar dokumentumfilm-sorozat)	10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus magazin</i> (credoradio.hu)	7.15 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i>	9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i>
20.11 / Kossuth rádió <i>Belépő</i> (kulturális magazin)	11.25 / Agnus Rádió (Kolozsvar) <i>Lélekhangoló</i>	7.45 / Duna Tv <i>Isten kezében</i>	9.30 / ZDF (német) <i>Evangélikus istentisztelet Elmshornból</i>
21.15 / Duna Tv <i>Ybl 200</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)	Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (agnusradio.ro)	13.04 / M. Katolikus Rádió <i>Recept helyett</i> (egészségügyi magazin)	9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra</i> (egyházzenei magazin)
A Károlyi-kastély Füzéradványon	17.20 / Pax Tv <i>Schweitzer József</i> (portréfilm)	14.32 / Kossuth rádió <i>A tudomány hangjai</i>	12.20 / Duna Tv <i>Ízörzök – Györköny</i>
21.15 / Duna Tv <i>Csók, anyu!</i> (magyar filmdráma, 1986)	19.35 / Bartók rádió <i>Verdi: Requiem</i>	15.30 / Szent István Rádió (Észak-Magyarország) <i>Ökumené – Testvéregyházak főlőrája</i>	19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet közvetítése felvételtől</i> (credoradio.hu)
	21.07 / Bartók rádió <i>Fassang László orgonakoncertje</i>	16.40 / Duna Tv <i>Bűbajosok</i> (magyar játékfilm, 1969) (69')	21.30 / Pax Tv <i>Újra Afrikában</i>
	22.15 / Duna World <i>Szabadság tér '89</i> (történelmi magazinműsor)	23.00 / Duna Tv <i>MűpArt</i>	A Bálint házaspár a pápuák közt
		Hobo és bandája: Történelmi lecke fiúknak	

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Huszár Mariann (marianne.huszar@lutheran.hu). **Korrekktor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő: Szabó Dávid Károly (david.szabo@lutheran.hu). **Munkatárs:** Walkó Ádám (adam.walko@lutheran.hu).
Rovatvezető: dr. Eszedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu), Tamásy Tamás – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, Balicza Máté, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Kiss Tamás, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229.
Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.).
Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó.** **Terjeszti a Magyar Posta Zrt.** **Terjesztési ügyekben reklamáció** a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

